

PAWLO BABIAK
1133 N. FRANCISCO AVE.
CHICAGO, ILL. 60622, U.S.A.

Українське Новацтво

РІК ІХ

ЛИПЕНЬ ВЕРЕСЕНЬ 1972 Р.

Ч. 3 (21)



СВЯТИЙ ВОЛОДИМИР

Великий Князь Русі-України (980-1015)

Король і імператор, як його титулували арабські й німецькі історики та літописці IX-го століття, а також Київський Митрополит Іларіон. Св. і Рівноапостольний Володимир охрестив і об'єднав одною вірою українські племена у велику, могутню, соборну державу.

«УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО»
квартальник
Українського Вільного Козацтва

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
Veterans' Brochure
Ukrainian Cossack Brotherhood

Редагує колегія:

Головний редактор і адміністратор — Антін Кущинський,
заступники: Михайло Петруняк і Павло Бабяк; технічний редактор:
Любомир Кузик; члени: Володимир Засадний і Василь Івашук.

Address:

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
2100 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — USA

З М І С Т чис. 3 (21)

Велич і дороговкази Св. Володимира	стор. 1
О, Боже, щастя в нас було	3
Леся Лисак — Молитва	4
О. Олесь — Нас ждуть	5
В. Дяденко — Фортеці запорожців	6
С. Лотишка — про булаву	9
Іван Гнойовий — Спомини з Полтавщини	10
Михайло Петруняк — Володимир Винниченко про УВК	12
Юрій Липа — Одеська «Січ»	13
Степан Руданський — Ой, з-за гори, із-за кручі	14
О. Музичка — Він любить козаків	16
Юрій Стефаник — Запорозький рід Василя Стефаника	18
В. В. — Нащадки запорожців	23
о. Н. І. — Присяга	24
Антін Кущинський — Тризуб - державний герб України і тризуб — символічна емблема	31
У.В.К. на 55 році існування	37

**

СТАВАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ «У. К.» НА 1972-Й РІК

**

Річна передплата:

для ЗСА і Канади 5. доларів, для Південної Америки 15 нових аргентинських пезів, для Австралії 3.50 австралійських доларів, для Англії 2 фунти, а для інших країн рівновартість 5 дол. ЗСА. Ціна окремого числа 1.25 дол. ЗСА.

**

Закликаємо всіх організованих і неорганізованих прихильників Козацької Ідеї за порогами Батьківщини підтримувати і далі наш журнал своїми бодай найменшими фінансовими дарами. Завдяки тому видання журналу, як і до цього часу, не буде мати дефіциту ні жодних боргів, хоч кошти друку й поштової видатки ще далі ростуть.

Редакція і Адміністрація «У. К.»

**

Передрук дозволено з поданням джерела.



Українське Новацтво

РІК ІХ

ЛИПЕНЬ ВЕРЕСЕНЬ 1972 Р.

Ч. 3 (21)

ВЕЛИЧ І ДОРОГОВКАЗИ Св. ВОЛОДИМИРА

Внук Св. Княгині Ольги і син Князя-лицаря Святослава Завойовника Св. Володимир був найбільшою державною постаттю України тих давніх часів (980-1015). Українська Християнська Церква почитає Його, почавши від 1263 року, Святим і Рівноапостольним за те, що Він, прийнявши Христову віру, поширив її на всі українські землі. Українська ж історія живить при Його імені титул Великого Князя Київської Русі-України.

Нові ж дослідження і розвідки в таких історичних джерелах, як лист імператора Франків Людвіка з 871 року до грецького імператора Василя Македонського та писання арабських істориків ІХ-го століття Ібн Русте, Худул і Гардізі та німецькі хроніки Регіона Прумського, Гільденфельдська і Кведлінбурська та німецькі історичні праці Лямберта Герefeldенського й Тітмара Мерзебурського стверджують, що і Св. Ольгу і Св. Володимира чужинецький світ вважав і титулував королями й імператорами.

Також Київський високоосвічений Митрополит Іларіон славив Володимира титулом „каган”. Посли ж київського володаря на авдієнції в імператора Франків називали себе послами „руського кагана”, що на дворі імператора вважалося за рівнозначне з титулом „рекс” — король.

Це показує як високо шанували тоді і свої люди і тодішній чужинецький світ наших історичних велетнів, а зокрема Св. Володимира. Приходиться дивуватись і жаліти, що, правдоподібно, через тогочасну політичну конкуренцію з боку грецьких впливів, а пізніше через тенденційні московські впливи, ті вищі титули „король”, „імператор” забулися чи викреслились а в практику історичних писань увійшов лише титул „князя”, в той час, коли князями іменовались і іменуються, зокрема у москвинів, і інші незначні і зовсім незаслужені особи. (Докладніше про це див. працю Івана Кузича-Березовського „Жінка і Держава” на ст. 11-13. Варрен, Міш. 1970 р.).

Св. Володимир, приймаючи християнство й приводячи до Христової віри народ своєї держави, робив це не тільки з переконання про вищість нашої віри над всіма релігіями світу, але і як великий державний муж. Завдяки прийняттю християнства об'єдналися в одне національне тіло всі наші племена поділені перед тим різними нехристиянськими віруваннями. Українська Держава завдяки прийняттю християнства увійшла з поганського світу в світ християнських європейських держав і скоро виросла у велику, могутню й славу по тугу того часу.

Тоді бо запанувала серед українського народу одна Християнська віра. Чи ж не є це далекойдучим знову ідеалом для майбутнього нашої нації, що напевно привело б до скорішого об'єднання і остаточного визволення українського народу та здійснення нашого найвищого державного ідеалу?!...

Св. Володимир не тільки релігійно об'єднав наші плем'яна. Він також силою зброї приборкав неслухняних, а військовими походами відбив від поляків наші прадавні волості: Галичину, Волинь, Холмщину, Червенські городи, теперішню Карпатську Україну... Наша держава за Св. Володимира сягала своїми кордонами від Карпат до Кавказу, до Волги, до північних озер недалеко теперішнього Ленінграду. Псков, Новгород, Смоленськ, Муром, Ростов — ось які землі тоді належали до Української Держави.

Хіба ж це не ідеал державної величі і могутності, хіба ж це не мрія цього часу мати нам один державний провід соборних земель України, а не кілька провідів чи групових „урядів” на чужині, а на Рідних Землях — побутувати чужого-окупантського?!...

Св. Володимир, верховний вождь і воевода своїх хоробрих дружин, хоронив свої землі зі сходу від печенігів і інших напасників і „перевя славу” на р. Трубежу. А свою переможну силу над найбільшою тоді потугою — Візантією показав під Корсунем і скорив своїй волі порфиродного царя Греції, що перед тим погордо не узнавав Русі-України.

Хіба ж це не прообраз наших славних оборонних козацьких війн проти напасників з півдня — татарів і турків, проти зазіхань західнього сусіда — Польщі та чи не заповіт продовжувати до остаточної перемоги боротьбу проти останнього вже нашого ворога з півночі — Москви всіх мастей?!...

Для свого народу Св. Володимир за поміч бідним став „ласкавим красним сонечком”. Але своїм людям він імпував не лише християнською добротою, але й релігійно-державною рішучістю. Він наказав скидати старих поганських ідолів, палити їх, бити їх батогами, кидати в Дніпро і тим доказав безсилля варварського обожнювання.

Принявши за символічне знамено своєї державної влади стародавній, з перед п'яти тисяч років, поганський володарський знак-тризуб, Св. Володимир після прийняття християнства звеличив той знак, прикрасивши його знаком хреста, символом найбільшої сили, слави, величі й могутності. Від тоді ж дав карбувати нові монети вже з тим охрещеним державним гербом.

Чи ж не є нашим ідеалом мати знову таку християнську по ідеї самостійну соборну державу Українську могутньою і узнавану іншими державами, мати в тій державі таку владу, щоб вона була бажана й мила для свого народу і пострахом для новітніх поганів — московських наїздників?!...

Св. Володимир, як державний муж, любив своє дружинне військо і обдаровував його нагородами — срібними ложками, бо в ту сиву давнину так відзначалось заслужених героїв, бо медалів і орденів тоді не придумано. Він бо розумів, що лише така держава може утриматись сильною й могутньою, яка, крім культурних великих досягнень та матеріяльного багатства, матиме також добре військо для захисту від ворогів.

Чи ж не є це заповіт нам дорожити своїм лицарським військом і плекати любов до нього та його чесноти і шанувати його колишніх учасників, бо про значення й заслуги їх знаємо як за славних часів Козаччини та Запорозької Січі, так і за часів новітньої збройної Визвольної Боротьби України.

Ось кілька головніших ідеалів і дороговказів для дальшого українського державно-національного буття, що їх вже раз було здійснено заслугами духа й праці державного генія християнської України Св. Володимира Великого. Вони нам світять як заповіт для поновного їх здобування.

Україна знову повстане в повній своїй новій славі й величі, коли ми не забуватимемо відвічних наших традицій в нашому церковному й національному житті, коли ми, образно кажучи, піднесемо вгору прапор Св. Володимира Великого. Коли ми не будемо зрікатися згаданих ідеалів-заповітів ні во ім'я дочасних вигід в трудні часи для їх здійснення, ні через обмежені групові свої, чи чужинцями підсунуті, скерування в релігійному чи світському нашому житті.

Вже час, щоб на свято Володимира, яке обходимо 28 липня, українці задивлялися не тільки, як на другорядне церковне свято, але щоб обходили його як велике всенациональне свято державного значення.

Мадяри так святкують свято Стефана в честь їхнього першого будівничого держави Стефана Великого, що подібно, як наш Св. Володимир, впровадив Христову віру в державу Угрів. Подібно в такому значенні, урочисто святкують грузини своє свято Св. Ніни грузинської княгині, а болгари, македонці й чехи — свято Кирила й Методія. То ж вже найвищий час, щоб і ми зрозуміли, що державна історія нації має будуватись на християнських та традиційних, історією освячених засадах і символах. Так буде забезпечено Боже благословіння на дальшу боротьбу за нашу волю й перемогу над ворогами.



О, БОЖЕ, ЩАСТЯ В НАС БУЛО!

<i>І досі ще цвітуть в уяві прапори, Тече юрба по вулицях шумливих ... О, сонце звільнене, гори, Красуйся в усміхах щасливих!</i>	<i>Що сталося там? Забили джерело?! Чому потоком летється „Слава“?... О. Боже, щастя в нас було! О, Боже, в нас була Держава!</i>
<i>І досі ще стоять в очах полки, На зброї іскри хтось зриває ... Стоять полки ... „Здорові Козаки!“ „Здорові Батьку!“ Грім лунає.</i>	<i>Невже ми стратили її? Невже у нас не стало сили Хоч крихту рідної землі В руках лишити до могили?</i>

*... Спокутуймо ганьбу свою,
З'єднаймо всі в єдину лаву,
Знайдім в димах, в огні, в бою
Свою загублену Державу.*

Леся Лисак

МОЛИТВА

Дякую Тобі, Господи, за те, що Ти створив неділю.

Дякую Тобі, Боже, за те, що Ти створив мене українкою.

Дякую Тобі, Боже, за те, що в неділю я можу піти до української церкви.

В недільний ранок вислухай молитви наші, молитви моїх братів і сестер, що в рідній церкві рідною мовою Тебе прославляють. Яке беззмістовне було б життя наше на чужині — скитальщині, якби забули ми про Тебе, Творче наш. Яке порожнє було б воно, оте життя, якби закинули ми віру батьків наших. Яке невідраднє було б воно, якби відійшли від Твоєї святині, а нашої Церкви.

Дякуємо Тобі, Предобрий, за те, що нас на чужині зберігаєш, нас і дітей наших. Зберігаєш попри все зле і шкідливе, що на нас із усіх сторін наступає. Відколи ми покинули нашу рідну землю — а в цьому теж була Твоя свята воля — нелегкі шляхи нам простелилися. Та ці шляхи Ти нам у своїй премудрості призначив, і не нам питати, чому вони такі. Нам тільки просити Твоєї помочі, щоб із твердого та доброго шляху ми не зійшли на легші, але нечесні. На ті шляхи, які ведуть народ до загибелі.

Захорони нас перед загибеллю, Предобрий Боже.

Може у Твоїй всевідучості Ти хочеш, щоб на кам'янистих дорогах ми загартувалися. Бо ніщо так не виробляє шляхетности людини, як перешкоди і труднощі. Вони, правда, захищують і заламують слабких, але у Твоїй святій книзі написано, що треба відсіяти кукіль від пшениці. Допоможи нам, Милостивий Боже, віднайти у собі силу обстоювати правду і за правду боротися. Скріпи сили тих,

що починають сумніватися.

Даруй нам ласку бути сильними, Милосердний Боже.

Господи предків моїх, Ти вислухай усіх, що вірять в Тебе. Скріпи мою віру, віру братів і сестер моїх. Ту віру, яку в далекому дитинстві вщипила мати, рідні священики, рідні вчителі на рідній землі. Ясну, просту, без всяких „модерних філософій”, тих філософій, які претендують на всезаїство, а на ділі залишають нас розтерзаними та кволими.

Дай нам ласку вірити в Тебе так, як вірили в дитинстві: щиро і незбаламученим серцем.

Допоможи нам вірити і молитися Тобі так само, як тоді, коли ходили з мамою до церкви на рідній землі. Дерев'яної церковці на горбку між старими липами й зеленокосими березами. Церковці, де дівчата прибирали квіттям і вишиваними рушниками образи Божого Сина і Божої Матері. Де газди ставляли перед образами високі свічі, що їх власними руками сукали з пропахненого медом воску. Де били доземні поклони, просячи твоєї опіки, помочі, покрову.

Дозволь нам, Господи, знайти у наших церквах на чужій землі відбитку тих давніх церков з краю дитинства, з краю рідного.

Бо без того зв'язку з рідним минулим, що його звать „традицією”, не зможемо вдержатися на чужому ґрунті. Бо коли б не стало краси нашого обряду, захопила б нас у полон чужина, і ми перестали б бути собою. А хто має право відректися від спадщини духа моїх батьків? Хто має право стати блудним сином, який, покинувши дім батька, до нього вже не повернеться?

Наш дім у нашій українській цер-

кві. Благослови наш дім, Господи.

Допоможи нам розуміти Твої істини, Боже, так як розуміли мої предки. Ті, що — признаючи Твої закони — знали, де різниця між добром і злом, праведністю і гріхом. Які вміли відмежувати справи Божі від справ людських. Які вірили в Божу справедливість.

Допоможи нам, Всемогучий, бути справедливими у наших діяннях. Не кривдити братів наших роздором і ненавистю. Допоможи нам любити їх в Твоє ім'я і ім'я нашого народу, до якого належимо.

Збережи нам наших дітей на чужині, Всемогучий. Дай нам вміння навчити їх тієї любови до Тебе і до рідної церкви, яка наповнила б їх непохитністю. Щоб не було у них вагань — куди вони приналежні і де їхнє місце. Щоб не захопив їх у свої тенети чужий, бездушний світ. Щоб вони зайняли наше місце у Твоїй українській Церкві, коли Ти нас покличеш до себе. Щоб вони продовжували прославляти Твоє ім'я мовою народу, з яким вони кровно пов'язані. Нашою мовою, українською.

Збережи українське серце української дитини на чужині, милостивий Боже, щоб вони понесли слово Божої і української правди до нашої землі обітваної.

І ще просимо Тебе про найбільшу ласку, Всесильний: захорони наш народ на нашій батьківщині. Збережи його від знищення. Допоможи йому видержати й перетривати найжорстокіше з усіх лихоліть. Не дай загинути, пропасти Твоєму вірному народові, нашій Батьківщині.

Про найбільшу з ласк прошу Тебе, Найсправедливіший: дай борцям мого народу дійти до слушної перемоги. До окупленої їхньою кров'ю і життям волі. Волі великої незалежної України.

Син Божий відкупив рід людський. Сини України вмирають за відкуплення рідного краю. Зглянься над їхніми жертвами, Господи.

Дякую Тобі, Предобрий, за все добро, яким Ти обдарував мій нарід.

І дякую Тобі, мій Боже, за те, що Ти створив мене українкою. Бо ніким іншим я не хотіла б бути ані тепер, ані у Твоїй вічності. Амінь.

О. Олесь.

НАС ЖДУТЬ...

*Нас ждуть, що знову ми прилинемо
На рідні села і міста.
Що ми ярмо з народу скинемо
І Матір знімемо з хреста.*

*Нас ждуть по тюрмах бідні бранці
І сплять, нас бачачи зві сні,
Щоб знов в сльозах устати вранці
І гризти ґрати навісні.*

*Нас ждуть в ярмах і в пущах темних
Голодні й голі втікачі
І вже до гуркотів таємних
Не прислухаються вночі.*

*Нас ждуть в зеленій Буковині,
В Угорщині, в Галичині,
На кожному кроці України,
Де тільки падали в борні.*

*Де впало крові хоч краплина,
Ле тільки тихий стогін чуть,
Всі, як душа одна, єдина,
Нас ждуть.*

В. Дяденко

ФОРТЕЦІ ЗАПОРОЖЦІВ

Червень 1638 року. Козацьке військо під проводом гетьманів Дмитра Гуні і Якова Остриняці витримує в Жовнинській фортеці шалені наступи озброєної до зубів шляхти М. Потоцького, завдає ворогові великих втрат.

Змушене в силу обставин відійти, воно все ж не здається на милість переможця, а через десять років піднімається з новою силою на визвольну боротьбу на чолі з Богданом Хмельницьким.



Козацька засідка

Знімка з картини олійними барвами, пензля мистця Сотника УВК бл. п. Петра Зінчека з архіву В-тва „Самостійна Україна.”

Жовнин... Не багато сіл можуть пишатися таким славним минулим. Як місце найжорстокіших боїв козацького війська ввійшов він в історію України.

Сотні літ відділяють нас від часів козацьких воєн, від героїчних походів козацтва. Впоперек могутньої течії Дніпра, що віками носив княжі насади-кораблі й козацькі байдаки, люди

спорудили греблю Кременчуцької гідроелектростанції. Стару ріку примусили виконувати іншу роботу. На багато кілометрів вздовж і вище розлилися води Кременчуцького моря, поховали під собою десятки колишніх сіл у Долині Дніпра. Затопленою виявилася й територія старого Жовнина.

Навесні, коли рівень води, що спускається греблею, знизився і море

тимчасово відступило, місцеве населення, відвідуючи старі розмиті печища, почало знаходити незвичайні предмети: то стародавню кам'яну сокиру чи ніж, то горщик з дивовижним орнаментом, то людський кістяк. Експедиція науковців, археологів і етнографів, що прибула сюди, виявила ряд цінних археологічних та історичних пам'яток. Розкрито нову, ще не написану сторінку минулого Жовни-на...

Завдяки винятково зручному розташуванню — над долиною ріки Сули, близько впадіння її в Дніпро — територія села приваблювала населення ще за бронзового віку, понад чотири тисячі років тому. Скити, ранні слов'яни, Київська Русь — тут знаходимо залишки всіх основних археологічних культур.

Та одним з найцікавіших відкриттів є несподіване виявлення в центрі колишнього села залишків потужних козацьких укріплень, пов'язаних із героїчною обороною Жовника 1638 року. Виявити їх знову таки допомогла вода. Рано, напровесні, коли її спад найнижчий, дослідники звернули увагу на довгі ряди глинобитних прямокутників, розташованих трьома величезними концентричними колами. Поруч виступала на поверхню складна система вулиць, завулків, переходів і приміщень. Весь комплекс вражав технічною досконалістю й масштабами.

Вода, ніби вправний досвідчений археолог, змила на величезній площі наносний шар чорнозему, оголивши глинобитні фундаменти козацької фортеці. Хоча весняний відступ води короткий, все ж за кілька днів пощастило зняти плян і зробити спробу реконструкції розмитих унікальних укріплень.

Вся жовнинська твердиня складається з трьох самостійних комплексів. Найбільший з них, розташований на кінці колишнього города, має три

концентричні кола валів, вписаних одне в одне і оточених великим ровом. Загальна площа цього городища становила понад три гектари, ширина до 300 метрів. Стіни другого кільця укріплень загиналися і сходилися з півночі із стінами центрального кільця, утворюючи подвійний захист залишеного тут вузького проїзду.

Цікаво, що техніка спорудження захисних стін городища повторює будівельні прийоми часів Київської Русі. Вона свідчить про давні містобудівельні традиції в Україні (не випадково і в тарифі 1631 року професія майстрів-городників відзначається як найбільш поширена). Кожна оборонна стіна споруджувалась з подвійного ряду великих дубових зрубів, так званих городень. Всередині зруби заповнювалися добре убитою глиною — лесом, який зміцнював стіну. водночас оберігаючи її від підпалу. Нагорі кожної стіни влаштувалися бойова площа, завширшки понад 10 метрів, бійниці тощо.

Ряд зрубів з внутрішнього боку, подібно до княжих укріплень, не заповнювався лесом. Ці порожні кліті були використовувані як житла для гарнізону і господарські приміщення. Всередині багатьох з них знайдено залишки глинобитних печей, засіки для зерна і т. п. Первісна висота укріплень досягала 6-8 метрів, і, мабуть, була двоповерховою. Середина городища, площею близько півгектара, залишилася незабудованою. Вона використовувалась для загогу худоби, розміщення господарських запасів, а у восний час — для наметів з новоприбулими, їхньої кінноти, обозу тощо.

Друга, менша за розміром, частина фортеці, за ровом з південного боку, була збудована в тій же дерев'яно-земельній техніці. Її планування характеристичне для пізніших помонгольських часів поширення вогнепальної зброї. Цей „земляний город”



Козацька артилерія поспішає на боєві становища
Знімка з картини олійними барвами, пензля мистця
Сотника УВК бл. п. Петра Зінченка з архіву В-тва
„Самостійна Україна”.

прямокутний, розмірами близько 130 х 80 метрів. Його центральну частину перерізувала пряма „вулиця” завширшки до 3-ох метрів. Від неї розходились ще вужчі завулки — „пролази”. Вони вели до порожніх житлових приміщень — „куренів”, з’єднаних між собою лабіринтом вузьких коридорів, переходів, виходів. Уся ця складна система, розрахована на ведення рукопашного бою з ворогом, на випадок його прориву, всередині самих куренів. Укріплення обнесене суцільною стіною забитих лесом городень. Назовні виходили лише бійниці та невеликі „пролази”.

На західному боці укріплення містилася церква, також обкопана ровом і обнесена дубовим частоколом. Тут виявлено завалений підземний коридор, який то зв’язував усі частини фортеці разом.

Чужоземні фахівці високо цінували технічну майстерність козаків, різні види їхніх інженерних споруд, перед якими поступалися навіть європейські кам’яниці. Коли козаки, залишивши Жовнин, відразу ж побудували під проводом Гуні нові потужні укріплення на річці Старці, капелян польської армії Симеон Окоцький зазначає: „ Не один інженер диву-

вався винахідливості грубого хлопа і його майстерності в таких спорудженнях, дивлячись на міцні вали, шанці, батареї і бруствери". А його сучасник, французький інженер Боплан, у своєму „Описі України” твердить: „Під прикриттям табору сотня козаків може відбитися від тисячі і ще більшої кількості татар”.

Про велику майстерність і вміння козаків вести боротьбу з набагато переважаючим ворогом і в умовах облоги особливо яскраво може свідчити славнозвісна оборона Запорозької Січі проти турецьких яничарів у січні 1676 року. Ця героїчна оборона — коли за одну ніч було знищено 13 з

половиною тисяч яничарів, в той час як козаки втратили 50 людей — для багатьох здавалася просто неймовірною. Проте у світлі нових археологічних даних про характер і плянування козацьких укріплень можна певною мірою пояснити той нечуваний успіх, який випав на долю січовиків понад 290 років тому.

Минають роки... Але ні час, ні стихія не всіли стерти в пам'яті народній безприкладні подвиги козацтва у боротьбі за рідний край, його волю і права. Знахідка науковців у Жовнині розкриває перед нами ще одну яскраву сторінку історії рідної землі.



С. Лотишка

ПРО БУЛАВУ

Булава з золота або срібла, але позолочена, а на своїй голівці з блискучими дорогими каменями, була за козацьких часів відзнакою влади гетьмана, а на Запоріжжі — кошового. Він її носив у поході і при врочистих нагодах тримав у правій руці.

Булава — це стародавнє слово нашої мови. Воно окреслювало окрему форму палиці, закінченої головкою.

Ще за переддержавних часів, за родово-племінного устрою, голова роду і обраний провідник племені носив палицю на знак своєї влади. Вона була в початках цього суспільного ладу не тільки відзанкою, але й реальним засобом примусу непослушних до послуху. Щойно пізніше, коли розвинулися держави, таку палицю в окрашеній формі носили князі й королі.

Назва для тієї відзнаки королівської влади була далі в кожній мові

„булава” чи „палиця” з додатком, що вона була королівською палицею. Коли ширилася по світі грецька мова, тоді для тієї королівської палиці прийнято грецьку назву „скептрон”, або в старій українській вимові „скиптер”. По грецьки скиптер це саме, що наша палиця.

У староцерковних книгах також деколи перекладено грецьке слово „скиптер” на „жеzl”. Воно в староболгарській мові означало також те саме, що наше теперішнє слово „палиця” або раніше „булава”.

Про „жеzl” у нас тепер пишуть тоді, коли говорять про врочисту єпископську палицю, вживану при виконуванні обрядів. Про „скиптер” говорять тоді, коли йде мова про королів, а про „булаву”, коли також йде мова про королів, гетьманів і найвищих полководців, маршалів.

Іван Гнойовий

СПОМИНИ З ПОЛТАВЩИНИ

1. МИ — КОЗАКИ!

Що я козацького походження, то це я знав уже від дитинства і в цьому я обов'язаний своєму Дідові по матері — Петрові Нестеренкові, який час від часу нас відвідував. Мешкав він у 2-3 клм. від нас в хуторі Нестеренки й мав щось коло 50-ти десятин земельки. Я, як дитина, дуже любив свого Діда, а особливо любив його оповідання про полювання. Він був завзятим мисливим і пасічником — по господарству працювала його родина та робітники, а він за рушницю — тай у поле. Оповідав він мені про своє полювання й на дрохв — за моїх часів це вже був лише перелетний птах у нас на Полтавщині. Не було вже степів, пригожих для цієї птиці — вся цілина була вже розорана. До Діда на полювання приїздили й якісь пани з Кременчука.

Одного разу від його я почув таке, що мені аж дух забило. Так, відпроваджуючи дідуся до дому, їхав я його легеньким візком запряженим гарно випасеною кобилкою. Дідусь був веселий, та, як завжди, про щось жваво оповідав. Аж раптом чую: „Ти не дивися, що ми поганеньким візком їздимо. То нічого, але ти памятай: ми не простого роду!... Ми — козаки! Памятай, сину, що один нашого роду Нестеренко був козацьким полковником!”

Вихром завертілися в дитячій голові думки — хто ж то ті козаки? — Військо, що бачив недавно в Кременчуці? Щось ні — їх називають „салдатами або москалями” й тхене від них чимсь чужим і непевним... Ще бачив вертких козаків. Але ж вони зветься донськими, чи якимись іншими козаками. Дідусь каже, що він про них не говорить, але твердо каже, що — ми козаки!

— „То чужі. Та вони по нашому

й не говорять” й дальше рішучо твердить, що — ми козаки!

І це: „ми — козаки!” в'їлося в мою душу на все життя. Воно ж гнало мене шукати правди: „Хто ж ми і чий ми діти”, сказати б словами Т. Шевченка.

З „нашими козаками” я познайомився трохи пізніше з твору М. Гоголя „Тарас Бульба”, а ще пізніше з історії України М. Аркаса та історії України М. Грушевського.

А в дійсності я від дитинства жив у козацькому оточенні, яке твердо знало, що воно не було московським й говорило лише українською мовою. Хто цвенькав по московському, того висміювали. Цей „волапюк”, чи московську мову, до нас на село приносили міські робітники або салдати, що поверталися з військової служби додому, які „почтокавши” й „покакавши” де-який час, знов починали говорити своєю рідною українською мовою.

Серед козаків попадалися невеличкі вкраплення бувших кріпаків, яких у нас чомусь звали „гавелами”. Мешкали вони рядом із козаками, але з ними не змішувалися.

Проф. Н. Полонська-Василенко про козаків пише так: „Окрему групу населення на Лівобережній Україні творили козаки. Підчас запровадження кріпацтва (1783) козаки взагалі не підлягали закріпаченню, але частина їх всежтаки втратила свої права й були покріпачені.

Закони Російської Імперії визнавали козаків Чернігівської та Полтавської губернії за окремий стан людности. (ЕУ т. II. 471 ст.).

Що торкається родинного Дідового переказу, то якщо він відповідав миттєвій дійсності, то таким козацьким полковником міг бути Максим Несте-

ренко, полк. Корсунський (з 1648). У 1648 - 1650 рр. він очолював польське військо до Варшави у справі рати-

фікації зборівських умов. (ЕУ т. V. стор. 1756). Однак перевірити цей родинний переказ тепер нема ніякої змоги.

2. „УХ ТИ... МАЗЕПА!”

Ми не мали своєї школи й тому не знали своєї історії й національної свідомості вчилися часом зі злобних посушень цілком випадкового нашого оточення. Так, пригадую собі один випадок, що трапився зі мною, коли мені було років 6-7 (тобто десь коло 1895 - 96 р.). Їхав батько до міста, та взяв і мене зі собою, що для мене, малого хлопця, було цілим святом. Де ж, із хутора, та потрапити за 26 верст у місто, таке як Кременчук! Все для мене в цьому місті було дуже цікаве й дуже ... я сказав би — непевне... й люди якісь дивачні довкола: інакше одягнені, інакше й говорять. Не так як ми... прості селяне — козаки.

Полагодивши всі свої справи, батько повертався зі мною базарним майданом до свого возу, щоб їхати вже й додому. Я, тримаючись його руки, щось настирливо просив купити для мене. Однак батько чи не хотів, чи не міг, але не слухав мого прохання. Я почав плакати. У цей час назустріч нам надійшов рознощик - жид. Його рижа довга борода та великий м'ясистий ніс, загнутий крочком донизу, як і сам його вигляд робили на мене несамовите вражіння, а тут він як не гримне на мене: „Ти чого плачеш?... Ух ти... Мазепа!”. Я так і закачав нів — і сльози раптом висохли...

Пройшов „страшний жид”, а я до батька: „Тату, а що то таке — Мазепа?” Батько зітхнув тяжко й відповів: „То, сину, був такий чоловік”. Більше мені батько нічого не сказав. Не знав, чи не хотів мені, малій дитині, сказати більше. Мабуть не хотів, бо знати він знав, тим більш, що він був дуже начитаний і дуже любив книжку, що було навіть трохи цив-

ним, як для його стану хлібороба, так і для того часу.

Отже, ця неясна батькова відповідь залишила в моїй дитячій душі питання: „Хто ж у дійсності був той таємничий Мазепа? Чоловік, чи може Дух, що й зза гробу простягає до мене свої руки та накладає на мене якусь пляму - мову, що просто в шал приводить московських зайд і їхніх прихвостнів.

Я ще й сьогодні шукаю дійсного образу Великого нашого Гетьмана, бож та плюгава характеристика, яку подав нам Пушкін у своїй поемі „Полтава”, Йому та Його чину в дійсності не відповідають правді. Та автор не спромігся всього й приховати, бож сам каже: „Україна глухо волновалась”... Значить Гетьман Мазепа був не сам. Отже, були сили, що готовилися воювати проти Москви. Чому? Помимо волі виникало це питання. Отже Москва й Україна щось таки відрубне, ба, навіть вороже! — Хитро побудована поема Пушкіна обертала своє вістря просто таки проти Москви й її нелюдської захланності й жорстокости.

Але коли тепер собі пригадую, то нас до української свідомості гнав не лише один Дух Мазепа. Було в нашому оточенні щось таке, що ми, діти й молодь взагалі, все натикалися на якесь „євшан - зілля”, що боронило нас від московського дурману.

Цей випадок зі мною, малим хлопцем у Кременчуці, на все життя врізався в мою пам'ять і в мою душу та змусив мене до шукання правди про нашого Великого Гетьмана Івана Мазепу. Я переконався, що Дух Мазепа серед українського народу вічно жив і вічно діяв...

Михайло Петруняк

ВОЛОДИМИР ВИННИЧЕНКО ПРО УКРАЇНСЬКЕ ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО

(Дослівний витяг з „Відродження Нації”, частина 2, ст. 51-53)

Скликаний „Секретарством” внутрішніх справ з'їзд комісарів з України розгорнув сумну картину безладу, розпаду, дичавіння. Суд не функціонував. Міліція сільська та й міська була організована зле, ніхто її не поважав, не боявся, не слухався. Народ сам шукав рятунку й справедливості в собі. Пішла пошесть самосудів. Всі комісарі в один голос жалілися на брак засобів для організації засобів порядку.

Отже не диво, що населення само, як сказано, шукало якихсь засобів рятунку. Самосуди не могли задовольнити.

І от цілком природним шляхом виникає „Вільне Козацтво”. Найбільш свідомий, — політично й національно, — елемент села брав на себе завдання охорони порядку й ладу в своїй околиці. Складалась організація, розподілювала ролі, вводила дисципліну, діставала зброю, коней, заводила навіть форму одягу й несла охоронну службу в своєму районі. Одне село зносилося з другим, волость з волостью, організації „Вільного Козацтва” перекидалися у другі повіти. І таким чином пішли „сотні”, „куріні”,

„коші” козацькі. Особливо цей рід самооборони розвинувся в прифронтовій смузі, де найбільше було дезертирства й грабінництва. Через те ті комісарі, що були з прифронтових губерній гаряче обстоювали необхідність підтримки й розвитку цієї корисної й природної організації населення. А комісарі з дальших губерній побоювались її, страхалися „самочинності” й були проти неї.

Але Генеральний Секретаріат справедливо бачив у ній один із засобів навести лад у краю. Практика „Вільного Козацтва” вже показувала, що „Вільне Козацтво” притягало елемент розвинений, революційний і національно свідомий. Був навіть якийсь романтизм у всьому духові цих сотень, курінів, навіть в одягу (жупани, старі шаблі, козацькі шапки). Сам народ пригадував колишні часи, обтирав порох з старих, забутих традицій і звертався до них за порятунком. — Але знов таки, щоб допомогти й цьому явищу, треба було засобів, треба було грошей, зброї, одяжі для добровільних охоронців ладу й життя населення.



Юрій Липа

ОДЕСЬКА „СІЧ”

В кінці березня 1917 року повстав в Одесі „Союз Української Молоді” із семинаристів, гімназистів і взагалі середнєшкільників, разом біля 500 осіб. Союз мав свого представника навіть в керівничім комітеті і помагав старшим у різних дрібницях, наприклад, розповсюджував і продавав „Українське Слово”, перший орган в Україні, що повстав одразуж по абдикації царя. „Українське Слово” редагували Іван Липа і Володимир Мурський.

В квітні із „Союзу Української Молоді” виділилась невеличка групка, що заклала „Одеську Січ”. „Січ” захопила вежу критого ринку (з велитенською високою на 2 поверхи салею) при Торговій вулиці і почала вправи. Український Військовий Комітет (на чолі з доктором Іваном Луценком — членом Генеральної Ради УВК. Прим. Редакції „УК”) дав їм інструктора. Пополудні Січовики поділені на дві сотні по 30-40 осіб, відбували вправи. Пізніше Український Військовий Комітет уживав їх до вартової служби, а ще пізніше придалися „Січовики” й до чого іншого.

Недалеко, на Старо-Портофранківській вулиці, почали формуватися червоногвардійці, потім іще ближче, бо на Торговій вулиці ч. 4 — так звані „дружинники робітничої молоді”, нахабні типи на чолі з Уріцьким, Кангуном і Вчителем. Серед Січовиків теж були молоді хлопці з передмість, що вміли слідкувати за „дружинниками” і довідуватися, що в них робиться. Найбільшою втіхою було для Січовиків відбивати реквізовані ними речі. Так вони здобули невелику друкарню (на ній друкували відозви, наприклад проти виступу Корнілова). Захоплювали ча-

сом і непотрібні речі. Червона гвардія не вміла і, здається, не любила стріляти.

Однак прийшов час і на бойове хрещення.

Велику маніфестацію, большевицької гвардії, що йшла Миколаївським бульваром, українці обстріляли з кулеметів, з даху Англійського Клубу. Начальника гвардії Кангуна, що їхав відкритим автом, кулі просто перетяли на двос.

Коротко по тім почалась (здається в кінці листопада 1917 р.) і правдива боротьба. Виступили з 2-ої стації Фонтанів Гайдамацькі Куріні. (Вони належали до формації УВК. Прим. Редакції „УК”). З них, як кажуть, найкраще бився 3-й піший курінь. Чехівський, лівий соціал-демократ, як оповідають, не вдіявши нічого з поєднанням українців і москалів, замкнувся в своїй кімнаті і плакав, слухаючи розриви шрапнелів і постріли.

Базою Гайдамаків був головний двірець і Олександрівський участок (там втягнуто кулемети на вежу). Українці посувалися в бік Дерібасівської і Соборної площі. Січовики боронили базу з боку Молдаванки і перебували між Сінною площею і горою Чумкою. З моря стріляв крейсер „Алмаз”, але дивно, — влучно бив по своїх, большевиках.

По трьох-чотирьох днях відбулися прилюдні похорони тих Гайдамаків, що не мали в Одесі рідні. Бачив я, як через Портофранківську вулицю плигло одна за другою шістьдесят трун, покритих червоною китайкою на знак жалоби. По обох боках вулиці люди плакали наголос.

Січовиків убитих було, здається, тільки двох: один молодий жид, син бляхара з Юр'ївської вулиці, що не-

ЧЛЕНИ УВК УЧАСНИКИ ЗБРОЙНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ
УКРАЇНИ



Генерал-Хорунжий Борис Палій-Неїло
Кол. Полковник артилерії.
В 1917-18 рр. Помічник Генерального
Писаря Української Держави, Началь-
ник Генеральної Канцелярії Українсь-
кого Вільного Козацтва, активний уч-
асник Визвольної Боротьби України.
України.

(Знімка з 1917 р.)

Хорунжий Семен Котляревський
Колишній Бунчужний 1917-18 рр.
1-го Кінного Павлоградського полку
У. В. К. ім. Отамана Черника, пізніше
Куреня Смерти в Умані, панцерчиків
„Вільна Україна” й „Хортиця”, учас-
ник 1-го і 2-го Зимових Походів.



С. Музичка

ВІН ЛЮБИТЬ КОЗАКІВ...

Семен Гримило гарний чоловік. Він простий, скромний чоловік. Серце його щире, а душа, мов степ широкий, небо синє. Я люблю його, мов рідного батька. Усі в громаді його знають. Він любить козаків. Говорите з ним про наші справи, а він почне про козаків. Ви про політику, а він про те, як козаки славу добували. Так. Козаки це наша слава, слава невмируща! Там була відвага, скаже наш Семен, тим було завзяття, і була по-

свята. І вмiли на ворога стати і навіть вмiли погуляти. Так. Семен Гримило навіть сни має про козаків...

Він буває всюди. В неділі в церкві серед дяків. Помагає співати. Часами навіть Апостола читає і здається вам, що співає Думу про Байду... У нього справді дух козацький. А по Богослуженні він клякне і молиться. Я бачу його нераз. Вже всі вийшли, а він ще клячить. З Богом розмовляє... Невже ж про козаків?



Перша козацька наука
(„Форум” ч. 15)

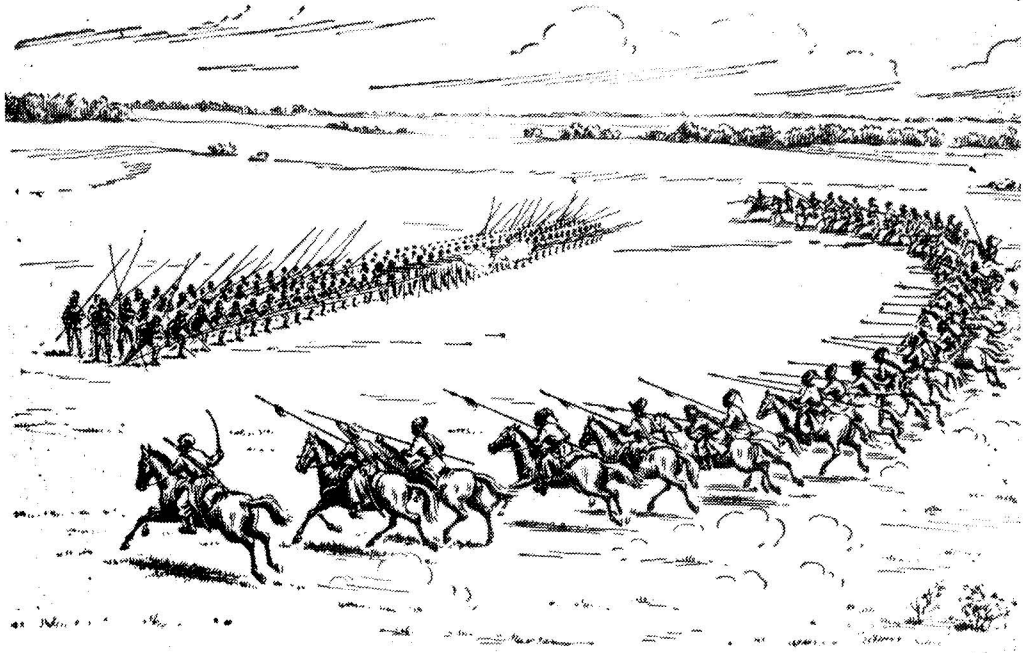
Семен і на зборах. Він все слухає, немов на вус усе мотає. І не завжди легко йому до слова прийти. Його слово скромне, його слово щире. Він не лютує, він не кричить. Здається

сам Шевченко все йому підказує. Та, що там Семен! — скаже хтось. Семен дивак, Семен дурний... І дехто навіть і закепкує. „Семене, а де ваша шабля, ... Забули в кухні?... А де

шаравари?..." А він вдас, що не чує. Семен спокійний, Семен добра людина...

А зайдете до нього до хати, він вас, мов на Січі гостить, угощає. Сяде враз з вами за стіл перед полумиском вареників і здається вам, що думу

співає... Про козаків, про битви, як ляхів рубали, як турка палили... Глянете на стіни, а там портрети гетьманів. Там Мазепа задуманий, прибитий, там Хмельницький люто споглядає... А під іконою Шевченко, неначе гірко усміхається: Гетьмани,



Козацька лава атакує ворога
(Старовинний образ — „Форум” ч. 15)

Гетьмани...! Як би то ви встали...!

В Семена Гремила „Кобзар” на столі. Так. Шевченко його вірний приятель. Шевченко теж любив козаків. Щось скажете, а Семен за „Кобзар”...

І діти його чудові. Найстарший „Посланіє” вивчив. Другий „Гамалію” знає, а найменший, ще до школи не ходить, уже „Заповіт” шебече...

Недавно зайшов я до нього. Почали, як звичайно, про Шевченка і на козаках зупинувшись.

І призадумались ми над сучасним. Діти пішли спати. Сучасне? Семен засмутився. І тут же пригадався йому „Підкова”. Так, це було колись...

Починає Семен філософувати у свій спосіб. Це було колись... Отаман скинув шапку і човни, мов грім вдарив, стали... А щоб хтось і веслом рухнув... Семен ходить по хаті і здається все це бачить. І отамана з шапкою і козаків на човнах... Нехай ворог гине! — гукнули всі як один... От це було! А що сьогодні? Та скинув би шапку і гукав би, мов у пустині... А може хто і станув би. Поділились би... Одні поплили б на власну руку, хто зна куди. А інші може й закричали б: „Якого дідька хоче отаман...? Та, що на турка?... Ради не дамо... А може так додому

назад поплисти б? А може з турком сісти б і поговорити?... „Це було б сьогодні”, — каже Семен — смутно.

Коли повертаюся додому пізно, думаю про Семена, про його дітей, які люблять Україну на чужій землі. І думаю про Шевченка, який в хаті Семена наче усміхається, а в серці

плаче: „Та не однаково мені...” Так, Семен Гремило гарний чоловік. Хтось каже, що він дивний, хтось каже, що він дурний... А я люблю його, мов рідного батька. Він любить козаків... У нього в хаті живе Україна.

(„Новий Шлях”)



Юрій Стефаник

ЗАПОРОЗЬКИЙ РІД ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Ось подерта, під впливом нещадного часу полиняла завіса підноситься, давно забуті події оживають у розповідях людей, могили яких давно постаріли, як і пам'ять про них самих...

Десять років перед появою „Енеїди” І. Котляревського, до села Русова Снятинського повіту приїхав ще цілком молодий козак, Теодор Стефаник. Приїхав він на прегарному білому коні з шаблею при боці, як і пристало запорожцеві. Як не про нього, то, навчившись від нього співати в Русові старовинну пісню:

*З Запоріжжя виїжджає,
Кінь ся спотикає,
Що кінь спотикнеться,
То серце заб'ється,
Бог там знає чия доля...*

Саме фрагментом цієї пісні закінчується Стефаникова новела „Вона-Земля”.

Теодора, може, Тодося, — прозваного в Русові „Тодором”, за неясними переказами, вивіз з одної запорозької паланки його батько Лука Стефаник, який, по зруйнуванні Запорозької Січі в 1775 р., поселився в гирлі Дунаю, докладніше в містечку Келії. Чому його син кільканадцять років пізніше вирішив переїхати в Га-

личину, ми не знаємо, може тому, що не хотів повертатися в Наддніпрянську Україну, що тоді стогнала вже під ненависним йому пануванням російських царів, а може, й тому, що на яких десять років раніше поселилися тут три козаки, теж із Келії, Проскурняк, Лазаренко і Кузьменко. Вони й стали засновниками трьох родів під такими ж прізвищами, тільки Кузьменка русівчани швидко перехрестили на „Косминка”, його нащадки і досі відомі під таким прізвищем.

Тодор Стефаник оглядав село, знайомився з людьми, здається, вже тоді познайомився з своєю майбутньою дружиною, Марією Грегорацук і нарешті вирішив поселитися в Русові. Теж немало роллю в його рішенні відіграла домовленість з мандатором, що урядовав у сусідньому селі Стедзєзі: нащадки Тодора в чоловічій лінії не робитимуть панщини, а в жіночій робитимуть тільки тоді, коли одружаться з панщинними селянами.

Того ж року Тодор повернувся до Келії, продав своє майно і, разом з двома кузинами, приїхав до Русова, цим разом на постійний побут. Один з його кузинів, Кипріян Стефаник, залишився жити в цьому селі і заснував лінію Стефаників, яку і досі звать „Ципріяновими”. Другий кузин посе-

лився в Стецеві, де й досі живуть його нащадки. А Тодора і його потомків русівчани назвали „басарабами”, можливо, тому, що їх знання географії не було надто велике. „Басарабами” Василь Стефаник назвав теж поетизовану історію свого роду.

Повернувшись до Русова, Тодор купив кількесот моргів облогів між Русовом і сусіднім селом з півночі Підвисоким, одружився з своєю Марією і побудував собі хату. А не була це собі звичайна хата, нагадувала вона радше запорізький зимівник, такі грубезні, зроблені з міцного дуба, мала вона двері, одвірки і вікна. Просто-яла ця хата понад 100 років, в ній і народився Василь Стефаник, а згоріла наслідком підпалу 1898 р. Цю подію списав письменник у своїй новелі „Палій”.

Як на ті часи, Тодор Стефаник був взірцевим господарем, в Австрії купував залізні плуги, впроваджував модерні способи господарювання. Проте управної землі він не мав багато, лише стільки, скільки треба було для власного вжитку і на годівлю худоби. Саме годівля худоби була основною частиною його господарки. На своїх облогах, які, за деякими обрахунками, виносили кілька тисяч моргів, він мав розкинуті „гражди”, загороди з худобою, в яких вона і зимувала. Коло худоби ходили численні доньки Тодора, кожна з них, за запорізьким звичаєм, їздила на коні.

Вуйко Василь Проскурняк розказував гоголівську історію про початки Тодорового побуту в Русові. Одної глибокої ночі восени напали на його садибу 17 розбійників під проводом, як пізніше розповідали, „кодаша” Ілашка. А в селі ходили чутки, що, мовляв, Тодор привіз з Келії мішок золотих дукатів. Розбійники, кожний озброєний рушницею, загримали в двері і загукали:

— Пускай, Тодоре, до хати, а коли ж ні, то вб'ємо і тебе, і жінку, і діти.

Але Тодор не налякався, бо знав, що його хата це ніби маленька фортеця. Він наказав дружині полізти з дівчатками на під, продерти стріху і кричати на вартівників. Єдиного слугу, який спав у хаті, поставив коло вікна з сокирою, а сам, також з сокирою, став коло дверей. Коли розбійники знову загрюкали в двері, Тодор крикнув.

— Та пождіть хвилину, я сам отворю.

В сінях стояла величезна голода, на якій сікли ріща до печі. Тодор швидко закотив її поміж двері і стіну, що притикала до малої хати, так, що крізь них міг пропхатися з трудом тільки один розбійник, а тоді, схований за дубовими дверима, закричав:

— Ану підступайте один за одним, будемо боротися!

— Отвирай, а як ні, то кулями посічемо тебе на капусту!

І справді вистрілили з 17 рушниць. Олив'яні кулі рикошетом відбилися від дверей, що стояли навкіс під кутом 45 ступнів, й вдарили об протилежну стіну. Тоді Тодор зареготався так голосно, так страшно, що гомін покотився далеко по темному селі. Цей регіт, такий нелюдський в тих обставинах, здається, врятував Тодора і його гроші, бо підбавдорив сусідів, що почали помалу підступати до його садиби. Налякані розбійники, боячись, щоб їх не впізнали, чим швидше втекли.

Ця подія, за розповіддю Василя Проскурняка, стала причиною, чому Тодор, зараз же на другий день, поїхав до села Підвисоке та купив від цієї громади величезні облоги, що простягалися аж до села Топорівці. Треба додати, що громади продавали свої ґрунти за дешеві гроші, бо від них треба було платити податки.

Менш-більш у тому самому часі Тодор замовив величезний кам'яний хрест, який дві пари волів тягли з Русова три дні, та поставив його на од-

ному із своїх ланів. Звідти цей хрест, відомий під назвою „Козаків хрест”, перевезено пізніше на роздоріжжя між Русовим і Стецевою. Там, по другій світовій війні, його, як і інші хрести, наказала знищити теперішня влада в Україні.

**

Коли Тодорові щастило і він багатів, то в родинному житті він не мав щастя. Йому народилося вісім чи дев'ять дочок, всі міцні, здорові, всі добрі вершники, ніби поприростали до кінських хребтів. Та хоч ходив старий козак молитися під свій хрест, сина не було, не було кому понести у віки козацьке прізвище. Два сини, що були народилися, зараз помирали. Тому велика радість навістила Тодорів дім, коли на початку XIX століття народився син, якого, по його дідові, назвали Лукою, по-русівському—Лукином. І вже як не ходили коло нього, як не пестили немовля і матір і сестри, а навіть батько гойдав дитя на руках. А Тодориха, за стародавним повір'ям, щоб врятувати сина від смерти, продала його мандрівним молдаванам через двері, а відкупила через вікно за одного бика. Як доріс Лукин, то всі дражнили його „Проданом”, а нащадків його Продановими. І так Василь Стефаник був відомий у Русові не інакше, як „Василь Семена Проданового”.

На свої часи Тодор Стефаник був дуже поступовою людиною, не зважаючи на свої багатства, співчував убогим і допомагав їм усім, чим тільки міг. Він, між іншим, ненавидів русівського дідича, спольщеного жида за походженням, бо цей платив народові за панщину тільки брагою, яку гонив у своїх двох гуральнях. А втім і господарем цей дідич був препоганим, до тої міри не дбав він за своє господарство, що коли хто з селян у дні, приписані на панщину, пив панську брагу в коршмі, то його економ не карав. Тодорова ненависть до дідича

була така велика, що він не тільки викупив усе поле між двором і селом, в той спосіб замикаючи дідичеві доступ до села, але й гонив свою власну горілку-сливовицю, щоб не пити панської. З народженням кожної дочки Тодор заковував у землю бочку сливовиці і викопував аж тоді, коли вона виходила заміж. Тоді Тодор розсилав слуг по всіх роздоріжжях та просив на весілля всіх прохожих, бідних і багатих, мужиків і панів, циган, жидів і міщан. Люди радо йшли на Тодорові весілля не тільки тому, що любили пити багаторічну сливовицю, і не тільки тому, що весілля тривало цілий тиждень, але й тому, що він, заставивши величезні столи у своїх стодолах, саджав при них своїх гостей без різниці на стан, матеріяльне становище чи етнічну приналежність. Саме на цих весіллях йшли безконечні розмови про панщинні безправ'я, накульовувався бунт проти дідичів і панщини.

Як це не дивно, але русівський дідич найшов спосіб, як помститися на свободолюбному козакові. Коли в 1810 р. дідич одержав наказ заснувати школу в Русові, то до неї вступили два дідичькі синки, зубожілого шляхтича син Кнігініцький, про далеких нащадків якого Василь Стефаник написав фейлетон „Вовчиця”, Кобилянський, син такого ж шляхтича, і Тодорів син Лукин, що мав тоді яких вісім років, всі діти батьків, що не робили панщини. Вийшло так, що Лукин дуже заприятелював з дідичькими синками і часто перебував, а навіть спав у дворі. Тодорові ця приязнь дуже не подобалася і, щоб її перервати, забрав Лукина зі школи. Проте йому ніколи не вдалося вирвати розпеченого синка спід двірських впливів. Коли Лукин підріс, то постійно ходив в товаристві дідичьких синів, ніколи без рушничі. Він казав:

— Мій тато пристає з голотою, ціле життя був пастухом та ним і по-

мре...

Лукин соромився батька, був того переконання, що селяни повинні працювати на панів і робити панщину, бо... такий порядок у світі. Коли ж конфлікт з батьком ще далі загострився, Лукин одного дня зник і появився аж по кількох роках. І знову в Тодоровім домі на короткий час запанувала радість, що блудний син повернувся. Щоб затримати сина і привести його на землю, Тодор одружив його з красунею, що славилася в цілому повіті, з Марією Проскурняк, рідною сестрою вуйка Василя Проскурняка, що прийшов на світ яких 15 років по її одруженні. Лукинові і Марії народилося п'ять синів: Максим, Лесь, Іван, Василь і Семен, що стали засновниками п'яти окремих віток роду — Максимових, Лесишиних (Лесь дуже скоро помер, і вітка одержала назву по його дружині Лесисі), Іванових, Василевих і Семенових.

Проте Лукина так і не вдалося батькові приборкати, він і далі пив, гуляв з дідицькими синками та з ласки їх батька став війтом села і панським „атаманом”, що гонив людей на панщину, тримав реєстр робочих днів і був суддею замість дідича. На всіх цих посадах він вславився жорстокістю і, не так як батько, їздив тільки чорним конем.

Тим часом Тодор постарів, почав втрачати сили і завідування великим господарством передавав помалу невістці Марії, яку дуже любив за її розум і чесність. Він так і добився в Марії того, що свого перворідного сина вона не назвала Тодором, як звичай вельв, але Максимом, на честь гайдамацького гетьмана Максима Залізняка, імя якого для Тодора було святістю. На старості літ він убирав свій козацький жупан і шаравари, які переховував дуже дбайливо, розважав внуків іграми та вчив їх козацьких звичаїв. Не мав Тодор щастя теж із своїми численними зятями. Всі вони

були панщинними селянами і швидко попродали панам землі, які одержали за жінками. Помер Тодор десь по 1830 р.

В 1846 р., коли почалися протипанські повстання, в Русові розійшлася вістка, що на панському лані б'ють селян за те, що відмовилися сапати. Лукиниха зараз же післала конем найстаршого сина Максима, щоб довідався, чи не б'ють і її родичів. Максим поїхав у поле, за ним потягся і молодший Лесь, і там стали свідками прикрої сцени. За наказом економа, що стояв коло гайдуків, ці клали на землю селян, одного за одним, і били гарапниками. Максим зліз з коня, підійшов до економа і сказав схвилювано:

— За що, пане, б'єш їх? Вони ж такі люди, як і ти...

Замість відповіді економ наказав гайдукам всипати і Максимові, а коли вони побоялись бити Лукинового сина, сам ударив хлопця палицею по голові. Тоді сталося щось, чого ніхто не чекав. Максим вхопив сапу і разом з родичами з цілої сили вгатив економа теж по голові. Цей повалився на землю закривавлений і зараз спустив духа. Убивців гайдуки арештували і відвезли до в'язниці в Стецьеві, де мандаторський суд мав їх судити. По дорозі та й у в'язниці, їх тяжко били, а сердешна Лукиниха приносила їм їсти, а з в'язниці носила їх криваві сорочки. Матій Стефаник, що розповідав цю історію своєму небожеві, казав:

— Та то, Михайлику, не було тогди комітетів, що годували тебе, твого брата Івана і Василевих хлопців у коломийським криміналі. Баба-сирота була сама комітетом...

А селяни вважали Максима і його родичів героями, сходилися вечорами під в'язницею, щоб їх провідати, з ними поговорити і поспівати.

Пізніше бідна мати поїхала до Снятинського старости благати його, щоб

сна і родичів наказав забрати з степівської в'язниці, бо їх там уб'ють, і таки добилась свого. Їх перевезли до Станіславської в'язниці і до двох роках, у 1848 р., коли скасовано панщину, звільнили без суду. В'язні повернулися додому з тяжко пошкодженим від побиття здоров'ям, зате село вітало їх, як героїв і борців за правду.

Сам же Лукин перед своєю трагічною смертю, що з ним трапилася в 1848 році, подарував для своєї сільської громади площу на церкву серед села та ще й площу на громадську канцелярію.

Одна з найкращих новел Василя Стефаника з психологічним підложжям це оповідання „Басарами”, написане в 1900 році. Темою його є історія багатого селянського роду, який страждає від тяжкої депресії. Насправді це історія роду Стефаників, що стверджує сам автор у спогаді „Під

вражінням вистави «Землі».

І справді Басараби ходили „чорні та невеселі” майже півсторіччя. Аж наймолодший Лукинів син Семен, ставши загальношанованим господарем і найбільшим багатцем у Русові, був наприкінці XIX століття вибраний війтом, хоч польський староста робив усе, щоб до його вибору не допустити. Проте тріумф роду Стефаників прийшов трохи пізніше, прийшов аж тоді, коли син Семенів і внук Лукинів Василь Стефаник почав в 1897 р. друкувати свої маленькі новели. А сьогодні постать трагічного Тодорового сина в селі забута, зате його внуком, того козацького роду, Василем Семена Проданового, русівчани гордяться, як і його музеєм, директором якого є син письменника Кирило. Він бо зробив ім'я рідного села відомим широко по всій Україні.

„Хто ж то може знов забути могили, кургани,
Де козацтво українське, славні отамани
Свою славу сном проводять, славов серце гріють,
А ті думи богатирські, так то гарно піють,
Жо аж тут ся відзивають, що аж тут їх чути, —
Україно, Запороже, можна вас забути? ...”

„Україна” — Юрій Федькович



В. В.

НАЩАДКИ ЗАПОРОЖЦІВ (З чужої преси)

Серед козацьких запорозьких старшин був А. Головатий, у якого в 1732 р. народився син. Він вчився в Київській Академії а потім дістався на Запорозьку Січ. Спочатку був звичайним козаком в Кушівському курені. Через п'ять років, його, як письменного обрано Курінним отаманом. Мав тоді 30 років. Два роки пізніше його вже обрано полковим старшиною. На чолі тисячного відділу запорожців він розбив кримських татарів при річці Берді. Брав активну участь в двох війнах проти турків. Виказав надзвичайну відвагу, а особливо при здобуттю фортеці Березань.

Катерина II і Потьомкін (Грицько Нечоса, як його прозвали на Запоріжжю) дуже цінили талановитого отамана Головатого і нагородили його орденом Св. Юрія 2-го степені та іншими московськими відзначеннями. В 1775 р. „по наказу імператориці Запорозька Січ перестала існувати”. Запорожців переселено на землі Кубанщини й Приозів'я до міста Єйська. Це діло отамана Головатого, що стояв на чолі делегації до Катерини II-ої в Санкт-Петербурзі. Отаман Головатий уклав і нове „положеніс” про новий склад Чорноморського козачого війська під назвою „Порядок общої пользи” (По українському — „Порядок загальної користи” — Прим. редакції). Помер отаман Головатий в 1799 р. По собі залишив велику сім'ю. Його сина Петра двічі вибирали на посадника м. Єйська. Він користався великою повагою й авторитетом.

Внуки й правнуки розійшлися по цілому світі. Правнук Микола Головатий, перебував в Петербурзі, Італії, Греції, Царгороді а в 1945 році переїхав до ЗСА. Як вчений механік, він протягом 15 років, від 1945 до

1960, мав власний гараж і майстерні. Він має двох одружених синів, що працюють на державній службі і дві віддані доньки. Мешкає у власній хаті в Джаксон, Нью Джерзі.

Все це вищенаведене подає „Новое Русское Слово” від 15 березня 1972. Розуміється, що подає під своїм навітленням, так, що все виглядає „шляхотно”, що ніхто й претензій не сміє мати.

Так говориться про наказ Катерини II-ої, що ним вона припинила „існування Запорозької Січі”, а Запоріжжя виконало наказ і все в повному порядку. Для того авторів прийшлося замовчати, що то була „щира московська подяка” за ті криваві жертви, що їх склали запорожці в боротьбі з турками й татарами, без яких москвинам ніколи не вдалося б досягнути численні перемоги. Для того „делікатно” промовчано про ганебну роллю Потьомкіна, що називав себе приятелем Запоріжжя, а на самому ділі готував йому загибель. Промовчано і ганебну роллю генерала Текеля, який без жадних на те підстав оточив Січ і запросивши до себе Кошового Кальнишевського та його старшину, заарештував гостя і під гострою ескортою відправив в столицю. Не згадує нічого і про те, що Кошовий Кальнишевський 25 років був замурований в казематі на Соловках...

На жаль, про нащадків запорожців довідуємось з московського часопису. Та „Россія”, що знищила Запоріжжя і яка його пограбувала включно з церквою Св. Покрови, що її збездестила і також пограбувала, зуміла „пригорнути” до себе і тих пограбованих нащадків першого лицарства в світі.

о. Н. І.

П Р И С Я Г А

Присяга — це звернення до Всезнаючого Бога як свідка для ствердження правди того, що людина говорить, або для виконання того, що обіцяє. Як до свідка звертаємось до Бога не на те, щоб Він зараз виявив правду, бо це було б спокусою Бога, тільки просимо, щоб Бог Своім непомилним свідченням виявив правду того, хто присягає, тоді, коли Йому подобається: в теперішньому чи в майбутньому житті.

Присяга є отже признанням всезнання і справедливості Бога, отже є актом Богопочитання.

Богопочитання — признання Бога як найвищого нашого Володаря і висловлювання Йому нашої безумовної залежності і підданості, як своєму Отцеві і Доброчинцеві.

Але тому, що людська природа створена так, що діяльність духовна і тілесна (тобто внутрішня і зовнішня) нерозривно з собою зв'язані і тому, що Бог є Творцем не тільки душі, але й тіла, — то з цього самозрозуміло випливає, що ми повинні „славити Бога в тілі своєму та в душі своєму, що Божі вони” (І Кор. 6, 20).

Тому ми розрізняємо Богопочитання внутрішнє і зовнішнє.

Найбільшими актами внутрішнього Богопочитання є Божественні чесноти: віра, надія і любов.

Зовнішнє Богопочитання — це зовнішній акт Богопочитання, що ним ми виявляємо нашу відданість Богові. Ми шануємо Бога зовнішньо, коли ми нашу внутрішню пошану виявляємо знаками чи вчинками.

Без внутрішнього (тобто духовного) Богопочитання було б механічним, а тому й безцільним. Господь наш Ісус Христос називає правдивими поклонниками тільки тих, хто вклоняється в

душі та істині: „Бог є Дух і ті, що Йому вклоняються, повинні в душі та істині поклонятися” (Іван 4, 24).

Але, з другого боку, без зовнішнього (тобто тілесного) Богопочитання було б не повним і не могло б скріпити в людині релігійність. Досліди показують, що ті християни, які не дотримуються зовнішнього Богопочитання, бувають звичайно позбавлені й внутрішньої релігійності. І, навпаки, всі ті християни, що щиро й побожно послуговуються зовнішнім Богопочитанням, збуджують в собі й відповідний внутрішній релігійний настрій. Навіть Сам Спаситель наш Ісус Христос виявляв Свою молитву зовнішніми знаками, як зведенням очей до неба, голосною молитвою, приклоненням колін і т. д. (Іоан 17; Лука 22, 41; Матвій 26, 30). Ото ж із вищенаведеного видно ясно, що зовнішнє Богопочитання служить для скріплення й поширення релігії.

Актами зовнішнього Богопочитання є: молитва, спільне Богослуження, приклонення колін, складання рук, присяга, обітниця, процесії, прощі і т. д.

У цій розвідці розглянемо один акт зовнішнього Богопочитання, а саме **п р и с я г у**.

Присяга є добра і дозволена. Її добрість впливає так з її походження, як і з її цілі. З походження присяга добра, бо вона є висловом віри в Бога, як у безперечну правду Всезнаючого і Справедливого Судді всіх людських вчинків. Добрість присяги впливає також з її цілі, бо вона регулює правні відношення між людьми, або, як каже Апостол Павло: „Клятва на ствердження — кінець всякому їхньому спорові!” (Євр. 6, 16).

Присяга буває стверджуюча і обі-

цююча.

Стверджуюча присяга буває тоді, коли звертаємося до Бога як до свідка, щоб ствердити правду нашого свідчення про те, що відбувається в теперішньому часі, або відбувалося у минулому. (Наприклад, „Присягаю, що я не був жонатим”). Стверджуюча присяга накладає на людину обов'язок, щоб те, що вона стверджує присягою, було правдою і цілком згідне з її внутрішнім переконанням.

Обіцяюча присяга буває тоді, коли ми присягою зобов'язуємося щось виконати або залишити. (Наприклад, присягаю, що від сьогодні не буду пити алкогольних напків). Хто складає обіцяючу присягу, той мусить мати сильну волю її виконати і бути свідомим того, що він мусить її виконати.

Обіцяюча присяга зобов'язує людину до виконання обіцянки вже з пошани до Бога, що на Нього вона покликується. Св. Письмо виразно нагадує нам виконувати клятви і не призивати ім'я Боже даремне. „Не призивай імення Господа, Бога свого, даремно, бо не помилує Господь того, хто призиватиме Його Імення даремно”. (Вих. 20, 7). „І не будеш присягати Моїм Іменнем на неправду, бо зневажиш Ім'я Бога свого”. (Левіт 19, 12). „Не клянись неправдиво, але виконуй клятви свої перед Господом”. (Матв. 5, 33).

Вже св. Письмо Старого Заповіту вважає присягу доброю і нагадує, щоб присягати тільки в ім'я одного справедливого Бога. „Війся Господа, Бога свого і Йому будеш служити, і Іменням Його будеш присягати”. (Пот. Закону 6, 13).

Також і в Новому Заповіті дозволяється присяга. Апостол Павло каже: „Бо Бог, обітницю давши Авраамові, як не міг ніким вицим поклястися, поклявся Сам Собою”. (Євр. 6, 1). Сам Ісус Христос признавав присягу. „І первосвященик сказав Йому:

„Заприсягаю Тебе живим Богом, щоб Ти нам сказав, — чи Христос Ти, Син Божий?” Промовляє до нього: „Ти сказав”. (Матв. 26, 63-64).

Але дозволеність і добрість присяги залежить від деяких умовин, згаданих Пророком Єримієм, а саме: правда, суд і справедливість (Єремія 4, 2).

Правда вимагає, щоб все сказане було дійсно правдою, тобто, щоб той, хто присягає, був переконаний, що він говорить правду. У стверджуючій присязі треба, щоб справа була такою, як у присязі стверджується, а в присязі обіцяючій треба, щоб той, хто присягає, мав намір її виконати і був переконаний, що буде мати можливість її виконати.

Суд вимагає, щоб людина тільки тоді присягала, коли вона певна, що має достатню і справедливу причину до присяги, передусім тоді, коли вища влада вимагає від неї цієї присяги.

Справедливість вимагає, щоб зміст присяги був дозволений, а саме: стверджуючою присягою може людина заприсягати тільки те, що вона може висловити без гріха, а в обіцяючій присязі справедливість полягає в тому, що зміст присяги добрий і дозволений.

Але, крім звичайної обіцяючої присяги, є ще так звана присяга вірності. Кожна держава може вимагати від своїх урядовців і від війська присяги вірності, яка зобов'язує додержання державних законів і коритися державним авторитетам. Така присяга дозволена, коли в ній нема чогось такого, що противилось би Богові або Церкві. Коли б така присяга противилася Божим або Церковним законам, — тоді вона була б недозволеною, а тим самим і не дійсною.

Коли людина присягає перед певним авторитетом (наприклад, перед судом, цивільною або військовою владою і т. п.), то вона дотикається св. Євангелії або св. Хреста, підносить

кілька пальців правої руки догори і вимовляє певну формулу, в яку завжди включає слова: „Присягаю перед Богом . . . , а кінчає словами: „Так мені, Боже, допоможи”.

Присяга має велике значення в суспільнім житті, бо вона регулює співжиття громадян.

Обіцяюча присяга (також присяга вірності) стає недійсною в таких випадках:

1. Коли відхилиться від цілі або умовин, під якими складено присягу.

2. Коли предмет присяги змінюється, або коли обставини в основному змінюються. Але тоді присяга уступає тільки матеріально, а морально існує даліше.

3. Коли той, що в його користь складено присягу, уневажнить її, тобто зречеться обіцяної влади.

4. Коли Церква з важливих причин уневажнить обіцяючу присягу, або дасть диспензу.

Найбільшим гріхом проти присяги є фальшива, або кривоприсяга. Кривоприсяга — це заприсяжене свідчення про свідому неправду, або обіцяюча присяга, що її людина не має твердого наміру виконати. Навіть поганські народи вважали присягу святою, а кривоприсягу найбільшим злочином, що його треба суворо засудити, бо вона є не тільки негідною й ганебною брехнею, але й злочинним зневаженням Бога. Стверджуємо, що присяга — гріх смертельний і Господь Бог часто карав кривоприсяжників вже на цьому світі (наприклад, Ананія і Сапфіру, Дії св. Апостолів 5, I-II.)

В цій статті ми переглянемо присяги деяких Українських Урядів і розглянемо чи вони були побудовані на засадах національно-релігійного життя українського народу, чи вони відповідали дійсному призначенню присяги і чи вони не протирічили Природному Моральному Законові.

Ми знаємо, що ідеал українського народу був завжди високий ідеалізм на релігійній основі. Ідеальна українська людина була перш за все глибоко релігійна, а найбільша її чеснота — це безмежна вірність Богові і Батьківщині. Український лицар живе тільки для Бога і Батьківщини. А найкраще виявляється відношення і лояльність народу до Бога і Батьківщини через присягу вірності. Тому розглянемо передусім деякі тексти присяги вірності за часів відродження Української Державности, чи ці присяги були дійсно побудовані на національно - релігійних засадах, чи вони відповідали дійсному призначенню присяги і чи вони не протирічили Природному Моральному Законові.

1. Присяга 2-го Запорозького Полку.

*Тобі, мій краю дорогий
Складаю я свою присягу, —
Тебе любить, Тобі служить,
За Тебе вмерти біля стягу.
І прапор наш жовто-блакитний
Клянусь до віку боронить,
І за народ забутий, рідний,
Останню кров свою пролить.*

(Б. Монкевич сотник В. З. „Похід Болбочана на Крим”. Видання друге /фотостатом першого видання, Львів 1928/. Нью Йорк 1956. Накладом Т-ва Запорозжців ім. Полк. Петра Болбочана. Ст. 87-88).

Отже, як бачимо, в цій присязі нема згадки про Бога, тому не відповідає дійсному призначенню присяги і протирічить Природному Моральному Законові.

Гетьман Іван Мазепа перед самою своєю смертю в Бендерах 1709 р. кликав до себе усю козацьку старшину на чолі з Генеральним Писарем Пилипом Орликом і давав їм свій заповіт скласти конституцію для України і присягнути на неї. Той заповіт було виконано і конституцію

було написано так, як диктував помираючий Великий Гетьман. Перший пункт тієї конституції звучить так:

„Гетьман України обов'язаний всі старання ложити, жеби єдина Віра Православная Восточного Ісповідання, под послушенством Святішого Апостольського Трону Константинопольського, вічне утвержена била. Із помноженьм Хвали Божії, Церквей Святих, а з цвіченьм в науках і визвольних синов Руських розширялася, і, яко крин в тернії (як квітка в бурянах), межі окресними і невірними панствами процвітала. І не допускати жодного невірїя” /„Віра й Культура” Ч. 8/ 1960).

А Запорозжці вирушаючи в похід казали: „Нам поможе Святий Юрій і Пречиста Мати турка звоювати”.

2. Присяга Гетьманської Влади.

Наказом військового міністра Гетьманської Влади Ч. 339 із 20-го липня 1918 року установлено таку форму військової присяги:

Обіцяю й присягаю Всемогущим Богом і святим Євангелієм, що буду служити, не жалючи свого життя, вірно і щиро аж до останньої краплі крови Українській Державі і Ясно-вельможному Гетьманові вождеві Української Армії і Флоту. Я буду ставити в усіх випадках якнайбільший опір ворогам Української Держави й свято берегти доручену мені службову таємницю і слухатись без заперечень усіх наказів для потреби служби й Держави, совісно виконувати всі мої обов'язки й нічого за-для власної користи не робити такого, що перечило б моїй службі й присязі. Я ніколи не покину своєї частини й свого Прапора і в усіх випадках буду поводитися, як личить чесному, вірному й свідомому (офіцерові, або воякові). Хай мені в цім Бог допоможе! На закінчення цілую св. Письмо і Хрест мого Спасителя. Амінь.

(Проф. Дмитро Дорошенко „Історія України 1917 - 19 р. р. Том II — Українська Гетьманська Держава 1918 р. ст. 241.

Накладом д-ра Осипа Цюпки, Ужгород, 1930).

Ця присяга цілком відповідає всім вимогам справдішної присяги вірності.

Це одинока до тепер присяга, що відповідає вповні Моральному Богословію і Природному Моральному Законові.



Архиєпископ УАПЦ Юрій Жевченко (1922-1928), Сквирський, потім Полтавський і Одеський. В 1914-17 рр. військовий священик, в 1918 р. професор української літератури в українській інструкторській Школі Старшин в Києві. Приймав присягу від українських старшин на вірність Українській Державі. Від 1929 р. в'язень московсько-большевицького концентраку в Караганді, де й загинув смертю мученика.

3. Присяга Директорії Української Народної Республіки.

Рада Народних Міністрів Директорії УНР запроєктувала і підтвердила своїми підписами Голови Директорії С. Петлюри, Члена-Секретаря Ф.

Швеця, Члена А. Макаренка, скріплений підписом Керуючого справами Директорії Мировича в Кам'янці Подільському закон з дня 13 жовтня 1919 р. про присягу на вірність Укр. Нар. Республіці, яку дня 14 жовтня того ж року в Кам'янці - Подільському зложили на окремій публічній зібранні: Директорія УНР, Рада Народних Міністрів, Військо і всі державні урядовці.

Текст присяги Директорії УНР:

Ми, Директорія Української Народної Республіки, даємо цю прилюдну урочисту обітницю, що вірно будемо служити Народові України, створений ним Республіці, волю синів її, національну, релігійну та горожанську невпинно оборонятимем, всі свої сили об'яємо покласти, аби закріпити народню - республіканський устрій України основним законом. Організовано виявленій волі народу будемо коритися, в державному управлінню будемо керуватися тільки волею народу на його добробут і благо Республіки, стоятимем на сторожі його інтересів та скарбів, ні в чому не порушимо її законів, пильно стежити будем, аби встановлені закони ретельно й справедливо всіма виконувались і правда в нічому не нарушувалась.

Урочиста обітниця міністрів:

Я, нижчепідписаний, даю цю прилюдну урочисту обітницю, що вірно служитиму Народові України і утворений ним Українській Народній Республіці та її Верховній Владі, в державному управлінню буду керуватися тільки благом народу й Республіки, обов'язки свої виконуватиму чесно й сумлінно, пильнуватиму, аби встановлені Директорією закони всіма неодмінно виконувались і правда в нічому не порушувалась, урядові тайни берегтиму і всіма силами сто-

ятиму на сторожі інтересів Народу та скарбів Української Народньої Республіки.

(„Народна Воля” Ч. 46, Скрентон, 28 листопада 1963 р.)

І в цій „присязі” нема згадки про Бога, отже вона противиться Моральному Богословію і Природному Моральному Законові. Впрочім це не є присяга, а тільки „Обітниця”, а між присягою і обітницею величезна різниця.

Відносно соціалістичних Урядів України взагалі, Митрополит Іларіон у своїй праці „Рятування України” („Віра й Культура” Ч. 12/1966 ст. 2 - 3) пише:

„Одною з головних причин, чому Українська Держава таки не могла відразу вдержатися на своїй рідній землі, безумовно було те, що початкова Українська Революція пішла без своєї Церкви, не звернула на неї належної уваги. Український Народ у своїй істоті релігійний і міцно прив'язаний до Православної Церкви. Нашу Церкву сильно хитали й не визнавали російські соціалістичні партії, а за ними ці ж партії й українські. І треба ствердити, що початкова Революція в 1917 - 1918 - 1919 роках все сильніше й руйнішо виступала проти Церкви. ... Жив я тоді, року 1917-го в Києві. У грудні цього року завітали до мене троє осіб, усі члени Церковної Ради, посланці від неї: Архiepіскоп Олексій Дороніця, О. Макарій Крамаренко і один Диякон. Вони повідомили мене, що Церковна Рада виставляє мою кандидатуру на Генерального Секретаря Церковних Справ до Центральної Ради. Чи я згоден зайняти цю посаду. За звичаєм я перше відмовлявся, але в кінці погодився. Умовилися, що завтра вони відвідають Голову Центральної Ради проф. Михайла Грушевського, і будуть просити його запровадити в Центральній Раді окремий Секретарі-

ят Ісповідань з професором Іваном Огієнком на чолі його.

Другого дня ці три особи були в мене знову, і з великим сумом розповіли таке:

„Були ми сьогодні на прийнятті в Центральній Раді, у проф. М. Грушевського. Довго ми просиділи в почекальні, а він все не приймав. Нарешті прийняв. Говорили ми йому всі троє, доводили, що в Центральній Раді повинен бути Секретаріят (Міністерство) Ісповідань і на його голову вони в імені Церковної Ради виставляють кандидатуру проф. Івана Огієнка. Голова Центральної Ради, проф. М. Грушевський, тоді офіційно вже був членом соціал - революційної партії, що Церкви не визнавала. Він уперто мовчав і слухав. . . Нарешті коротко відповів: „Обійдемось без попів!..” І знову мовчав. . . Ми йому сильно доводили, що Церква — душа українського народу, що український народ церковний, що при допомозі Церкви піде легче відродження України. . . А Грушевський уперто мовчав і говорити з нами більше не захотів”.

4. Військова присяга, за Директорії УНР.

Клянусь честю громадянина Української Народньої Республіки і торжественно присягаю Всемогущому Богу вірно Українській Народній Республіці служити, слухняно повинуватис: Верховній Владі Директорії, Правительству і Народній Армії.

Присягаю поважати і захищати накази і всякі припоручення супроти всякого ворога Української Народньої Республіки та трудящого люду, хто б цей ворог не був і де тільки воля Верховної Республіканської Влади буде вимагати: на воді, на суші, у воздуху, вдень і вночі, в боях, в настунах і всякого роду підприємствах, словом — на кожному місці, у всяку пору і в кожному випадку хоробро і

мужньо до останньої краплі крови боротися. Своїх військових частин, прапорів і зброї ні в якому разі не кидати, а з ворогом, ні в які, навіть найменші порозуміння не входить, завжди поводитись так, як цього військові закони та честь воїна-лицаря вимагають, в цей спосіб і чесно жити і чесно умерти.

В цьому мені Святий Боже, моя любов до України Рідної та її Народу допоможи.

(„Народна Воля” Ч. 47, Скрентон, 12 грудня 1963 Р.)

Ця присяга відповідає дійсному призначенню присяги.

5. Присяга вояків Української Національної Армії.

Цю присягу за Другої світової Війни установив і власноручно зредагував Командувач Армії Генерального Штабу Генерал - Поручник Павло Шандрук.

Першою присягала 2-га Українська Дивізія, що нею командував Генерального Штабу Полковник Петро Дяченко, в таборі Німек під Берліном 8. квітня 1945 р.

Присягу надано для обов'язкового виконання до всіх частин УНАрмії через німецьке радіо. Про виконання звітували всі частини і формуції через німецьке радіо в дніх від 11-го до 17-го квітня 1945 р.

В 1-ій Українській Дивізії присягу перепроваджено на фронті в районі м. Фельдбаху, Горішня Австрія, дня 23 квітня 1945 р.

Присяга:

Присягаю Всемогущому Богу перед Святою Його Євангелією та Животворящим Хрестом, не шкодуючи життя і здоровля скрізь і повсякчасно зі зброєю в руках боротися під Українським національним Прапором за свій Народ і свою Батьківщину.

Свідомий великої відповідальності присягаю як вояк Українського На-

ціонального Війська всі накази моїх начальників виконувати слухняно і без застережень, а всі службові доручення тримати в таємниці.

Так нехай мені допоможе Бог і Йо-го Пречиста Мати Діва.

(Ген. Штабу Генерал-Полковник

Павло Шандрук — „Арме оф Валор”, в англ. мові — вид. Р. Спеллер, Нью Йорк, 1959 р., на ст. 246 та Вольф-Дітріх Гайке — „Українська Дивісія «Галичина»”, вид. Головної Управи Братства І-ої Укр. Див. УНА, Торонто 1970 р. ст. 196).

Ця присяга відповідає вповні Моральному Богословію.

6. Присяга вояка Української Повстанської Армії, затверджена УГВР і введена наказом ГВШ Ч. 7. з 19 липня 1944.

Я, воїн Української Повстанської Армії, взявши в руки зброю, урочисто клянусь своєю честю і совістю перед Великим Народом Українським, перед пролітою кров'ю усіх Найкращих Синів України та перед Найвищим Політичним Проводом Народу Українського:

Боротися за повне визволення всіх українських земель і українського народу від загарбників та здобути Українську Самосітйну Соборну Державу. В цій боротьбі не пожалію ні крові, ні життя і буду боротись до останнього віддиху і остаточної перемоги над усіми ворогами України.

Буду мужнім, відважним і хоробрим у бою та нещадним до ворогів землі української.

Буду чесним, дисциплінованим і революційно сильним воїном.

Буду виконувати всі накази зверників.

Суворо зберігатиму військову і державну таємницю.

Буду гідним побратимом у бою та в бойовім житті всім своїм товаришам зброї.

Коли я порушу або відступлю від цієї присяги, то хай покарає мене Суворий закон Української Національної Революції і спаде на мене зневага Українського Народу.

(Календарець Українського Повстанця на рік 1949. Видання УПА, Київ - Львів, ст. 7).

Хоч УГВР у своїх відозвах згадує, що УПА бореться за Бога і Україну, в цій присязі нема ніякої згадки про Бога. Тому ця присяга не відповідає дійсному призначенню присяги.

7. Присяга Українського Вільного Козацтва при посвяченню Козацького прапору, затверджена наказом УВК ч. 114, арт. 3. з дня 9 грудня 1969 р.

Присягаю урочисто: вірно стояти при нашому Козацькому Прапорі, не сплямити його ніяким вчинком, негідним Українського Вільного Козака, і докласти всіх зусиль у праці, а як треба, то в бою і життя віддати за здобуття Української Суверенної Держави! Так мені Господи Боже і Пречиста Діво Маріє допоможіть!

(Устав Козацького Прапора — прилога до Статуту УВК, розділ XVIII, арт. 55).

Ця присяга цілком відповідає усім вимогам справдішньої присяги вірності і відповідає вповні Моральному Богословію та природньому Моральному Законові.



Антін Кущинський

ТРИЗУБ ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ І ТРИЗУБ — СИМВОЛІЧНА ЕМБЛЕМА

В розвідці „Чи має бути хрест на українському державному гербі тризуб.?", поміщеній в ч. 3 (17) „Українського Козацтва” за липень - вересень 1971 р. на стор. 37-43, наведено ВІСІМ ЗАКОННИХ АКТІВ Українських Державних Влад 1918 - 19 рр. та 1939 р. З тих законів тільки два закони Центральної Ради 1-го і 22-го березня 1918 р. не згадували про хрест на тризубі. За те перший закон Центральної Ради 18-го січня 1918 р. та п'ять хронологічно пізніших законів, а саме: ДВА за Гетьманської влади Гетьмана Павла Скоропадського 18. липня і 17. вересня 1918. р., ДВА за влади Директорії У.Н.Р. за Голови її Симона Петлюри 3. січня і 25. січня 1919 р. а також закон Союму Карпатської України, що взурався на ті чотири закони, а саме 15. березня 1939. р. — всі приписують зображення державного українського герба тризуба з хрестом.

Отже висновок ясний, що згідно з останніми хронологічно законами, які не було скасовано чи змінено, наш державний герб тризуб є звеличений хрестом, як невідомою його частиною.

З причин законно формальних в силу значення згаданих актів, а також за вимогами геральдики, прийнятої в міжнародньому світі, а зокрема в більших, старших і культурніших державах, НЕ ДОЗВОЛЯЄТЬСЯ ЗМІНЯТИ ЖАДНИМ І НАЙМЕНШИМ СПОСОБОМ РИСУНОК (титло) ДЕРЖАВНОГО ГЕРБА, а також його, так званої, „головної” або „верхньої” барви, то є на нашому гербі — золотої (жовтої). Лише цит (тло), на якому міститься титло (у нас — тризуб з хрестом) може мати

вільну, але чим простішу форму.

Інші, хоч трохи змінені, зображення тризуба є лише емблемами, що їх собі присвоюють по своїй впадоби ті чи інші організації, навіть і ворожі ідеї української самостійної державности.

Крім того, ми тимчасово не маємо своєї держави, а тому і правосильної для всіх її громадян державної влади, отже не маємо і виконавчого органу, який би слідкував за дотриманням останніх законних приписів виданих про наш державний герб. Тому на еміграції наші установи й організації вживають різні форми тризуба, хоч, як всюди водиться, державний герб мав би існувати тільки однієї приписаної форми.

В таких бездержавних обставинах, та ще й на еміграції, критерієм та стимулом для вживання відповідної форми тризуба є лише вища або нижча ступінь почування пошани до символічно-ідейного значення рисунку нашого герба з його верхньою частиною-хрестом та ступінь більшої чи меншої свідомости правопорядку, то є, дотримання виданих нашою державною владою ще на Рідних Землях законних приписів. Крім того, значну роль в побутовій практиці має також незнання згаданих вище законів, зокрема 1919 року, бо видавались вони в обставинах надходячої тоді прогри нашої Визвольної Боротьби і розстроїства адміністративного державного апарату, коли ширше публікування тих законів мало непереможні труднощі.

З повищих причин та в залежності від точнішого дотримання згаданих ідейних і формальних стимулів чи, навпаки, їх знехтування чи просто ба-

йдужого наставлення, в побутовій практиці вживаються як тризуби законної форми з хрестом, символом християнської України і боротьби в цю епоху проти безбожницького комунізму, так і тризуби без хреста під впливом ще не вивітреної моди соція-

лістичних ідей, або навіть з іншими символічними знаками, присвоєними деякими організаціями. Ці тризуби без хреста зачисляємо до списку організаційних емблем.

Тут подаємо головніші (не всі)

ПРИКЛАДИ ВЖИВАННЯ ГЕРБА ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ТРИЗУБА З ХРЕСТОМ:

1) „Союз Бувших Українських Вояків” в Канаді (довголітній голова централі Пполк. У. Н. Р. І. Липовець-



кий) у своєму статуті, заінкорпорованому 2. IV. 1937 р. в Монреалі, на ст. 5 в розділі 8-му, арт. 1 має зазначено дослівно слідує: „Офіційною відзнакою С. Б. У. В. є СЕМИРАМЕННА ЗОЛОТА ЗІРКА З СЯЙВОМ, на якій накладено подвійне емальове коло. На зовнішньому темно-синьому колі



уміщений напис СОЮЗ БУВШИХ УКРАЇНСЬКИХ ВОЯКІВ, у долі — перехрещені шаблі. На внутрішньому

блакитному колі уміщений ЗОЛОТИЙ ТРИЗУБ З ХРЕСТОМ — ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ”. (Підчеркнення великими буквами оригіналу статуту. — Ант. К.).

Подібний рисунок тризуба з хрестом поміщено і на печатці СБУВ а також на прапорі.

Знімки рисунків відзнаки й печатки на фірмових блякетках СБУВ, цієї української комбатантської організації, тут подаємо.

2) У 1931 р. у Франції постала Українська комбатантська організація — Союз Запорозців в Парижі, який також мав свою відзнаку в формі хреста з червоною склицею. По середині чотирикутника — тризуб з хрестом. По боках чотирикутника дві шаблі. Вгорі дата 1791, а вдолині 1918. З боків дві букви: „В” і „З” (Військо Запорізьке). Ця відзнака зберігається в Українському Національному Музеї в Клівленді. Директор Л. Бачинський довірив нам зробити з неї знімку, за що йому щиро дякуємо і тут поміщаємо.



3) Аналогічну по формі відзнаку має Товариство Запорозців (Нью-Йорк), тільки на верхній частині замість дати „1791” стоїть: „1775”.

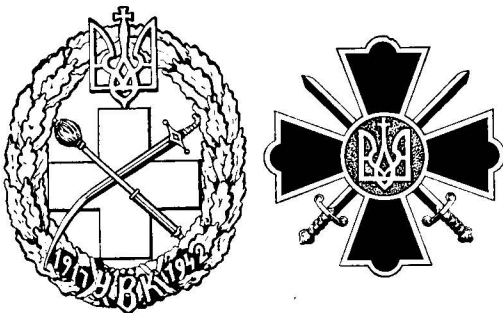
4) Орденська Рада Залізного Хреста, що нагороджує тим орденом в імені У. Н. Р., має печатку, якою скріплює орденські грамоти і свої офіційні листи, на якій зображено тризуб з хрестом.

5) Братство Карпатських Січовиків має на своїй відзнаці (на фірмових блякетав) в формі мазепинки з тризубом з хрестом. Це ж одна з найновіших українських комбатантських організацій.

6) Хрест Карпатської Січі, затверджений урядом Карпатської України, має на лицевій стороні тризуб з хрестом. Тут подаємо його зображення.



7) Українське Вільне Козацтво, що



існує від 1917 року, має на своїх По-

братимських відзнаках, на печатці, на прапорах і на Хресті Українського Козацтва державний герб України —



тризуб з хрестом. Їх рисунки тут містимо.

8) Генеральські відзнаки української морської піхоти мали на ковчирках тризуби з хрестами згідно з наказом Морського Відомства У. Н. Р., чис. 6 106 58 з 1919 року.

9) Воєнно-Історичне Т-во в Каліші друкувало на обкладинці своїх монументальних збірників „За Державність” те саме зображення державного герба.

10) Спілка Визволення України має за свою клішу на своїх виданнях той же самий герб.

11) Українська Громада в Берліні і в Празі ЧСР (Голова ген. А. Вовк) мала на своїх відзнаках і печатці той же державний герб.

12) Українське Т-во „Соборність” в Сан Пауло в Бразилії, що відіграв там одну з провідних ролей, вміщав на своїх проспектах, програмах і відозвах при антибольшевицьких акціях знак тризуба з хрестом, пояснюючи в португальській мові значення цього символу як українського державно-національного герба та антибольшевицького і антибезбожницького знамена.

13) „Український Осередок в Парагваю” — наша там крайова установа, член ПАУКонференції, що має за ціль, крім репрезентації української спільноти, також боротьбу проти ко-

мунізму, має теж на своїй печатці законний герб України.

14) Український Національний Музей в Онтаріо, Каліфорнія, видав пропам'ятну медалью двох сортів і обидві з зображенням тризуба з хрестом, і його друкувала на обкладинці журналу „На Слідах”.

15) Велика організація в З С А „Провидіння” і її щоденник „Америка” вживають на своїх виданнях зображення тризуба з хрестом.

16) УГВР видало свого часу „Звернення Воюючої України” брошурою та окремою таблицею з відбитком на центральному місці тризуба з хрестом.

17) Українська громадсько-професійна організація в Франції „У. Г. О.” має на своєму прапорі наш державний герб — тризуб з хрестом.

18) Український Інформативно-Ви-

давничий Інститут в Буенос Айресе видав в еспанській мові книжку „За свободу України” з рисунком на титульній обкладинці в кольорах — тризуб з хрестом.

19) „Українська Рада Європейського Руху”, що є членом міжнародної організації „Європейського Руху” має печатку з тим же зображенням державного герба України.

20) В фінляндській енциклопедії під гаслом „Україна” поміщено мапу України і державний герб України — тризуб з хрестом і над ним напис: „У. Н. Р.”

21) Союз Гетьманців Державників в Канаді та Українська Гетьманська Організація Америки на своїх відзнаках і печатках мають те саме зображення державного герба України.

І так далі...

Тепер подамо головніші (не всі) приклади

ВЖИВАННЯ ЕМБЛЕМИ ТРИЗУБА БЕЗ ХРЕСТА.

1) Всі військові відзнаки й хрести для колишніх вояків Дієвої Армії У. Н. Р., У. Г. А. і У. П. А.

2) Відзнаки Об'єднання Вояків Українців в ЗСА (ОБВУА).

3) Відзнаки Союзу Українських Ветеранів (С. У. В.).

4) Журнал „Військова Справа” — вишкільний курс на титульних сторінках мав тризуб без хреста.

5) Також журнал „До Зброї” видання У. Г. В. Р.

6) Також місячник „Визвольний Шлях”, хоч це є надзвичайно солідний журнал.

7) Українська Господарська Академія, а потім Український Технічно-Господарський Інститут — ці дуже заслужені високі українські школи встановили свої академічні відзнаки з різними фаховими емблемами, але з тризубами без хрестів.

8) Союз Українців у Великій Британії — одна з найкращих громадських організацій — має свою моногра-

му на її вершку — тризуб без хреста.

9) Відомий щоденник „Свобода” в ЗСА вживає на титульній сторінці тризуб без хреста, вмістивши ту емблему на зображенню пам'ятника „Свободи”.

10) Українська Пластова Організація вживає на своїх відзнаках тризуб без хреста з вплетеною в тризуб лілію, як знак чистоти ідеї.

11) Спілка Української Молоді за свою емблему має монограму з перших букв своєї назви, які так нарисовано, що нагадують тризуб без хреста.

12) Українська Вільна Академія Наук на обгортці своїх видань відбиває тризуб з кружечком на середньому зубі.

13) Українські Націоналісти групи Полк. Мельника вживають як свою емблему в формі тризуба, в якому середній зуб перемінено в меч.

14) Російські скаути в журналі „Розведчик” в 1956 році помістили крайові герби своєї організації і між ни-

ми тризуб без хреста, як відзнаку одного відділу.

15) Такий же тризуб без хреста є нагрудною відзнакою найміцнішої свого часу політичної організації серед московської еміграції — „Національно-Трудовой Союз” (НТС), члени якої в московському громадському житті зветься „солідаристами”.

Щоб уявити собі, який глум криється в цьому факті вживання москалями також тризуба без хреста, подамо трохи інформації про діяльність цього „НТС”, що вважає Україну Малоросією і невід’ємною частиною Московської імперії... Російське „Братство Св. Георгія для національно-політичної освіти” в своїй брошурі „Дело парашутистов — дело НТС” на ст. 1-ій каже, що НТС з самого початку свого існування є советською провокаційною організацією. А на ст. 2-ій, що НТС, захопивши фактично ключеві позиції в апараті німецької східної політики, як агенти контррозвідної служби, вімкнули до неї комуністів і винищували справжніх антикомуністів. Далі подається, що „солідаристи” повністю захопили в свої руки також провід „Російської Освободительной Армии” (РОА) і довели склад РОА під криваву большевицьку розправу.

Голова „Російського Обще-національного народного государственного двіженія” (РОНДА) у ч. 37 „Набату” за вересень 1952 р. пише: „Кожний «солідарист»... є комуністичний агент”. А ще перед тим 12-го липня 1952 р. він телеграфічно запротестував проти участі делегатів НТС на конгресі „Вільних Народів” в Дюсельдорфі. В тій телеграмі просто сказано, що група НТС обсаджена советськими провокаторами, які пролізли на провідні становища Власовської Армії, привівши її до захоплення червоною армією.

Із звітів голови Анти-Большевицького Блоку Народів Я. Стецька, опублікованих свого часу у всій українській пресі, довідалися ми, що він зу-

стрів представників НТС з відзнаками тризуба без хреста на конгресі антикомуністичних організацій Азії в Сайгоні (Ветнам), де НТС-івці хотіли репрезентувати український визвольний рух. Але Ярослав Стецько розкрив їхнє юдине обличчя, прикрите тризубами. І хоч ті НТС-івці мали писемні уповноваження від фіктивного „Українського Визвольного Руху” та від айзербайджанської й вірменської еміграції і провокували своїми українськими тризубами (без хрестів), то організатори конгресу позбавили їх права голосу.

Автор цього реферату про тризуби з хрестом і без хреста особисто бачив в таборі ДП в Фіссені, Німеччина, групу москалів, колишніх вояків Власова, що якимось спаслись від загибелі, які носили на грудях відзнаку НТС — тризуб без хреста на щиті царського трюхкольору.

16) Ще прикріше насміялись над тризубом без хреста поляки. Маємо на увазі металеву військову відзнаку польської армії 2-го Лодзького полку піхоти 28-го баталіону з часів боїв поляків з українцями над річкою Стоходом і Горинєю на Волині в 1918-19 рр. Тоді то Українська Галицька Армія подалася на терен східної України і там в „Чотирикутнику Смерти” вигибала на радість полякам, румунам, мадярам і московським больше-



викам. На „честь” тієї „перемоги” поляки встановили ту відзнаку. Вона

повна цинізму і уявляє собою польського орла з короною на голові, який тримає під собою в пазурах правої ноги тризуб без хреста, а в пазурах лівої — герб СРСР — серп і молот, а під тим напис: „1918-1919 Стоход-Горинь” та номер польського полку. Знимку тієї відзнаки тут подаємо.

Чи не заболить серце українця від такої наруги — поставлення рядом тризуба і серпа з молотом. Добре, що хоч цей тризуб, через незнання поляками наших законів, не є нашим державним гербом новітньої Української Держави, а лише емблемою, хоч, правда, також дуже для нас дорогою.

При цій нагоді варто згадати, що поляки в той час, коли так насміхались і зневажали наш тризуб без хреста, самі розвинули широку дискусію в своїх часописах в обороні хреста на короні польського орла. З тієї дискусії вийшло дещо цікавого, а саме, що польська масонерія постаралась про те, щоб усунути хреста з корони. З приводу того Архiepіскоп Іван Бучко писав: „Я не маю сумніву, що також всесвітня масонерія вплинула на наш національний провід, щоб усунути хрест з тризуба”. (З листа ВПресв. Архiepіскопа Івана Бучка до ВП Пана Осипа Губчака, ч. 5698 (Ос. з дня 15. XII. 1954 р., опублікованого в „Нашій Державі” в 1955 р.) . . .

Та воно не дивно в ці часи мати такі факти й допущення не пошанування законних приписів про наш герб. Чей же не було секретом, що одне українське політичне угруповання на еміграції при своєму заснуванні було встановило згідно з тодішнім своїм статутом. арт. 12-ий, таку свою емблему: Червоний диск . . . на диску масивний золотий тризуб без хреста на схрещенні меча, Серпа і Молота . . . З приводу цього факту можна лише розвести руками і сказати: „Камо грядеши? Ви безбожники!”

**

Подаючи до рук ВП Читачів реферати про тризуб: в ч. 3/17 нашого

журналу за липень-вересень 1971 року та цей, в цьому числі 3-му за липень-вересень 1972 року, автор їх не претендує на повноту викладів, бо на те бракує місця в журналі, а в автора й вільного часу для викладу зібраних ним на протязі кількох років матеріалів.

Метою цих опублікувань було подати хоч частину тих відомостей, щоб тим облегчити Шановним Читачам перевірити і доповнити свої знання про наше державне знамено та глибше задуматись над проблемою про вживання державного герба України і прийти до певнішого висновку й переконання в цій справі. І коли ця праця викличе глибшу й об'єктивну, а не байдужу й поверхову увагу до проблеми нашого державного символу та ідейного значення його християнського зображення, то ціль цієї праці буде досягнена.

Може Шановні Читачі запитують— а яке ж наставлення самого автора до проблеми такої різnorodности форм тризуба, що їх вживається в практиці? На це даю слідуочу відповідь.

Закони (а їх більшість) новітніх українських державних влад з 1918-19 років про тризуб з хрестом укладались безперечно під впливом свідомости їхніх авторів про християнський обов'язок почитати Святий Хрест. А в таких принципових справах, побудованих на християнських законах компромісу між християнами не може бути.

Тому законною формою герба Української християнської Держави є тільки тризуб, звеличений знаменем христа. Бо ж згідно з християнським світоглядом ніщо не може краще висловити могутности, як хрест — знак найбільшої перемоги в історії людства, перемоги вічного життя над смертю, і ніщо не в силі краще виявити достоїнности держави, ніж цей знак, що виявляє повсякчасну готовість освяченої християнським духом держави служити своїм високим цілям.

УВК НА 55-МУ РОЦІ СВОГО ІСНУВАННЯ

Павло Бабяк

Спостереження Генерального Контролера за 1971-ий рік

Статут Українського Вільного Козацтва визначає докладно ідейні засади й мету УВК, нормує права й обов'язки членів, зокрема завдання Генеральної Управи та допоміжних органів у виконванні статуткових приписів, що при їх діловій співпраці забезпечує успішний розвиток Організації. Треба признати, що поодинокі клітнини УВК — Обласні Управи і Станиці, — за малими винятками, докладали всіх старань в поширванні козацької ідеї серед української спільноти і розбудові мережі станиць УВК й хоч деякі з них ще не надіслали звітів за минулий рік, але їх діяльність нам відома з поспільної кореспонденції та дописів в українських часописах.

Одним із допоміжних чинників в діяльності козацького руху є також роля Ген. Контролера УВК, вибраного Великою Козацькою Радою на 5 років. Розділ XII статуту УВК визначає обов'язки Ген. Контролера в таких справах:

- а) доглядає за додержанням установами організації фінансово-господарських приписів;
- б) сам або через призначеного ним ревізора провадить контролю фінансової й господарської чинності центральних органів УВК, а для контролю станиць призначає, в разі потреби, в порозумінні з Обласним Отаманом, місцевих ревізорів;
- в) подає фінансово-господарські підстави для постанов ВКР та Ген. Управи.

У звітному 1971 році я перевіряв особисто касові чинності Ген. Управи, Головної Нагородної Ради Хреста Українського Козацтва, Обласної Управи на ЗСА-Захід і Адміністрації журналу „Українське Козацтво”, як теж переглянув звіти Станиць, про що буде мова нижче.

Хочу підкреслити правильне і точне ведення касових книг Ген. Управи, Гонорової Ради Х. У. К., Обл. Управи і журналу „У. К.” та однозгідність вписів з залученими прибутковими і видатковими прилогами. Окремо треба наголосити жертвенний труд Головного Редактора Ген. Хор. Инж. Антона Кушинського, він же й Військовий Отаман УВК, що хоч і при незадовільному здоров'ю, довів появу журналу до кварталника, про зміст якого щоденно наспівають признання до канцелярії Ген. Управи і Редакції журналу. З особли-

вим признанням треба також ствердити княжі дари від поодиноких осіб на пресовий фонд „У. К.”. Їх список завжди поміщується на сторінках журналу, і ці пожертви уможливають безперерйне продовження видавництва. Їм належить особлива подяка і признання й імена їх я ще раз такі пригадаю, а саме: Ген. Хор. Всеч. о. Н. Вояковський 100.00 дол., Ст. п. Аполінарія Карабіневич 100 дол., С. і О. Левченко 173.96 дол., Волод. Гайдук-Боберський 145.00 дол., Василь Ємень 200.00 дол.; Ст. п. Фатіма Омелянович Павленко 100 дол., М. Пірський 100.00 дол.

На жаль, поза ентузіастами журналу є також післяплатники і неплатники, чого в нашій карній організації не сміє мати місця. В 1971 році з передплат 1,120.74 дол., післяплат 286.91 дол., прес. фонду 1,364.75 дол. і кольпортажу 365.04 дол. (бо і нечлени читають наш журнал), вилнуло 3,137.44 дол. Друк журналу 2,999.77 дол., вписки 265.65 дол. і поштові та канцелярйні видатки 61.79 дол. становили разом 3,327.21 дол. Недобір, з вини післяплатників, в сумі 189.77 дол. прийшлося покрити надвишкою прес. фонду з 1970 року. Так Редакція журналу, як і Генеральна Управа пригадували на сторінках журналу та в Наказах УВК і Обіжниках обов'язок передплати журналу, як теж висилкою окремих унімень для неплатників, — все таки сума довжників-післяплатників на кінець року вказує подане вище поважне число. Піддаємо це особливій увазі наших членів, приятелів і читачів, щоб вони передплатою і своїми жертвами на прес. фонд, допомогли збільшити об'єм журналу — цього одинокого організаційного лучника з нашим організованим членством і прихильною нам українською громадою. Всім, які зрозуміли вагу журналу для нашої спільноти на чужині й спомогали жертвами на його прес. фонд, складаємо щир, глибоку подяку.

СТАН КАСИ ГЕНЕРАЛЬНОЇ УПРАВИ

В 1971-му році:

Прибутки

Стан каси 1 січня 1971	\$ 488.70
10 % від членських вкладок	63.86
Дар на фонд УВК	284.75
З відзнак УВК	478.00
Членські внески	88.49
Посвідки і Статуту	43.35
Позика на виготовл. відзнак	300.00
Інші	58.95
Разом	\$ 1,805.24

Видатки	
Розмноження наказів і об'їжн.	\$ 106.25
За 200 штук відзнак	710.00
Зворот позики	300.00
Поштові видатки	260.79
Кліші, фільми і канц. видатки	42.46
Козацькі хрести	31.00
Вінок на могилу Сл. п. Військового	
Отамана Ген. В. Дяченка	53.10
Кошти подорожі на Обл. З'їзд	51.15
Стан каси 31 грудня 1971	250.49
Разом	\$ 1,805.24

Повище зіставлення вказує, що лише завдяки жертвам на фонд УВК й касовій надвишці з попереднього року Ген. Управа могла виконати розмірно успішно свої обов'язки. Майже цілком не дописав зворот 10 %-вої належності від членських внесків. На це треба звернути увагу Обласним і Станичним Отаманам та членам їхніх Управ й переказувати своєчасно до Ген. Управи належність від членських вкладок і збільшити її до 25 %, щоб не підірвати діяльності Ген. Управи, й скріпити також виплати на організаційний фонд УВК. З признанням належить висказатись про тих жертводавців, які в попередніх роках про це пам'ятали.

Головна Нагородна Рада Х. У. К. в звітному році, разом з касовою надвишкою на кінець 1970 р., мала на прибутках 595.49 дол. По стороні видатків 380.06 дол. Касова надвишка на день 31 грудня 1971 р. виказує 215.43 дол.

Прибутки Обл. Управи ЗСА-ЗАХІД виказують 146.66 дол., видатки 118.73 дол., касова надвишка на день 31 грудня 1971 р. 27.93 дол.

Касове зіставлення Станиць УВК, які надіслали звітлення за 1971 рік, представляються слідуюче: Прибутки 1,240.45 дол., видатки 711.59 дол., касова надвишка 528.86 дол. Деякі станиці надіслали тільки загальні звіти без касового. На цьому місці ще раз пригадую, що обов'язком станиць є надсилати до Ген. Управи повні річні звіти до 15-го січня кожного року. Будьмо добрим прикладом карності й докладности для себе самих і для других. В цьому запорака росту нашої Організації та допомоги нашому народові в осягненні довго очікуваної волі.

Хочу також коротко згадати про наші досягнення організаційні в звітному 1971 році. На початку року Організація УВК об'єднувала 337 членів в 16-ох Станицях. Протягом року zorganizовано 6 нових Станиць і прибуло 114 членів. Померло 6 членів, викреслено одного і на кінець 1971 року УВК об'єднує 22 Станиць з 444 членами, в цьому 16 духовного стану, а саме: Ген. Хор. Єпископ УАПЦ ІОВ.

Генеральний Капелян для православних і Ген. Значковий Всесвітл. Митрат о. д-р Василь Лаба для католиків та двох заступників Генеральних Капелянів і 14 Козацьких Капелянів.

З кінцем березня 1972 р., коли пишеться цей звіт, прибуло ще нових 2 Станиці, так що під сучасну пору маємо 24 Станиці, а саме 11 в ЗСА, 6 в Канаді, 3 в Австралії, 2 в Англії, 1 у Венесуелі й 1 в Німеччині. Станиці в більшості відбувають щомісячні ділові сходни, пропонують для своїх членів журнал „У.К.” і кольпортують його серед української громади, святкують врочисто день свого Патрона, беруть живу участь в громадському життю, зокрема в національних святах, репрезентуючи УВК, та тісно співпрацюють з українськими комбатантськими організаціями. Члени УВК поміщують дописи на сторінках української преси, інформуючи громадян про працю УВК та його значіння для української спільноти.

На вирішення в діяльності заслуговують Станиці: 5-та ім. Гетьмана Пилипа Орлика в Норт Суррей, Канада — Отаман Станиці Полк. Трохим Грінченко; 6-та ім. 22 Січня в Ньюарку, ЗСА — От. Ст. Сотн. Богдан Дацківський; 7-ма ім. Полк. Івана Богуна в Перті, Австралія — От. Ст. ППолк. Яків Різник, — яка тісно співпрацює з Союзом Українських Комбатантів, видаючи спільно „Інформаційний Листок”, якого досі появилось 12 чисел; 11-та ім. Великого Князя Ярослава Мудрого в Торонті, Канада — От. Ст. і Обласний Курінний Осип Семотюк; 12-та ім. Президента Карпатської України М-ра о. Августина Волошина в Едмонтоні, Канада — От. Ст. Значк. Іван Воробець-Карпатський; 15-та ім. Гетьмана Петра Конашевича Сагайдачного в Кліфтоні, Нью Дж., ЗСА — От. Ст. Хор. Іван Стецкович і 17-та ім. Ген. Хор. Тараса Чупринки в Салізбурі, Австралія — От. Ст. Значк. Іван Висоцький.

Окремо треба згадати Побр. ППолк. Корнила Медвіда в Австралії, Генерального Осаула Військових Справ УВК, який завдав собі дуже багато труду, виготовивши проекти козацьких односторів і устав Козацького Прапора, а також Адм. Полк. д-ра Юрія Подлуського, Генерального Осаула Козацької Геральдики й Нумізматики, за його широку і успішну пропаганду нашої ідеї в міжнародньому світі, про це див. окрему статтю.

Належить з признанням підкреслити, що в жовтні 1971 року відбувся Обласний З'їзд УВК на Сході-ЗСА, який очолював Обл. Отаман, Курінний УВК Побр. д-р Роман Держньовський, а душею його був голова Організаційного Комітету Отаман Станиці ім. 22 Січня в Ньюарку Побр. Сотн. Богдан Дацківсь-

кий. Про успішно переведену працю цього З'їзду було вже звідомлення на сторінках „У. К.” З рамени Ген. Управи вітав З'їзд Полк. УВК Побр. М. Петруняк. З нагоди З'їзду була видана одноднівка, а після Служби Божої відбувся спільний обід для всіх учасників і нарада представників Станиць. Особливо треба вітати zorganizований Побр. Б. Дацьківським рій молодих юнаків числов 9, що брав участь в почесному привітанні й усій врочистості. Це будучий приклад для всіх і гідний наслідування та запорука передачі козацького духа наступним поколінням. На цьому місці складаю глибоку подяку Організаторам З'їзду і всім учасникам, що не зважаючи на негodu, поставили вище обов'язок і цим дали доказ, що „козак не боїться ні чвари, ні хмари”.

Наприкінці дозвольте мені висказати деякі завваги й побажання, що про них вже не раз згадувалось, а які завжди актуальні:

а) Виконувати точно постанови Статуту й накази та доручення Проводу УВК. Ми є парамілітарна організація, але від обов'язку і карності нас ніхто і ніщо звільнити не може.

б) Ряди ветеранів наших Армій з кожним днем топніють і не мине вже багато літ, як ми залишимося без представників колишнього славного українського вояцтва. До УВК можуть належати військові й невійськовики, батьки, матері, сини й дочки-юнаки і юначки. Козацький вояцький дух мусить охопити всіх українців на чужині, бо тоді зникне нам притаманна незгода й дрібничковість, а присвічуватиме велика й свята ідея: **Своя Вільна Соборна Українська Держава**. Про те, хто її очолюватиме, — вільний об'єднаний нарід на Рідних Землях знайде найкращу розв'язку. Не жаліймо труду й усі включайтесь до праці в УВК. Чим більше число працюючих, тим кращі успіхи із вложеної праці. Пам'ятаймо, що великі діла завжди родяться із діл малих і тому кожний добрий чин, навіть і найменший, творить міцне звено у ланцюзі великого чину. Не ждімо, бо вичікування „якось воно буде” стане подібне до чекання сліпого на сонце. Ми вже дуже спізнались, а дальша наша байдужість тільки допоможе ворогам ще тісніше закрити неволю нашого народу.

в) Ріст кожної організації, нашої також, зумовлений пожертвами праці й грошей. Французький державний муж Клемансо говорив: „Гідний свободи той нарід, що прямує до пе-

ремоги над ворогом, що готовий взяти на себе тягар жертви й посвяти”.

г) Нав'язуємо зв'язок з українцями, молодими військовиками різних армій на місцях їхнього поселення і приєднуємо їх до УВК та користаймо з їхнього досвіду в модерному військовому вишколенні. Заохочуймо нашу молодь до військової служби у зброї всіх родів, особливо до студій у військових академіях та в школах для підстаршин. Пам'ятаймо, що ми тільки тому стали „ізгоями” на чужій землі, бо не вмiли чи не хотіли плекатися вояцького козацького духа. УВК нам в цьому завжди допоможе.

г) Передплачуйте, читайте й поширюйте журнал „У. К.” Дбайте про збільшення Пресового Фонду й Дару Українського Козацтва, що є запорукою нашого успіху і сили. Допоможіть йому стати двомісячником, а згодом і місячником. Пишіть і надсилайте спомини та свої спостереження.

д) „Згода будує, а незгода руйнує”. Залишімо особисті амбіції, що вже неодне добре діло зруйнували. Пам'ятаймо, що „де згода, там і перемога!”

е) Не повторюймо помилок минулого й не поширюймо культу раба. Це не є гідне державної нації, що ми звикли часто підкреслювати.

є) „Будь проклята кров ледача, не за чесний стяг пролита”, — писала наша героїня духа Леся Українка. Не за ворогів, як то було часто в минулому, але за Україну наш труд і бій.

ж) „Ворог батько, ворог мати, що не вчили сина і піде він у світ блукати як та сиротина”. Батьки й матері! Візьміть собі повищі слова глибоко до серця й нагнайте „галузку”, коли вона ще молоденька. В кожній хаті української родини має панувати українська мова і українська книжка для вашої дитини. Читайте самі українську книжку та давайте добрий приклад своїм дітям і внукам. Не звертаючи на це уваги, поповнюємо моральне й національне самогубство. Нам не вільно втратити ні однієї української душі, бо „пора це велика єсть”, а Україна нас про це просить і благає.

з) Президент Америки Абрагам Лінкольн сказав: „Тільки ті народи щасливі, що їх володарем є Бог”. То ж пам'ятаймо нашу народно мудрість, що „без Бога ані до порога!”



ПРАЦЯ Д-РА ЮРІЯ ПОДЛУСЬКОГО.



Адм. Полковник і д-р мед.
Юрій Лукіян Сас-Подлуський
Генеральний Осаул

козацької геральдики й нумізматики,
член Генеральної Управи від 1 травня
1969 р. і член Головної Нагородної
Ради Хрест Українського Козацтва від
12 червня 1965 р.

Рідко хто з колекціонерів орденів, медалів і відзнак може похвалитися такою багатою збіркою як наш Побратим Адм. Полк. д-р Юрій Сас-Подлуський, Генеральний Осаул козацької геральдики й нумізматики, член Генеральної Управи УВК. Він має **п'ять тисяч** таких „експонатів”, починаючи від невеликих, але маючих велику історичну цінну, відзнак і кінчаючи золотими орденами першої степені, оздоблених діамантами та дорогоцінними зірками з широкими шовковими лентами. В його збірці є всі українські військові хрести, медалі, відзнаки різних формацій, в яких служили українські вояки, при тому навіть цілими колекціями різних видань (різних виготовлень) тих відзначень, всього разом **п'ятьсот** штук. Крім того, наш нумізмат має всі чужинецькі нагородні й пропам'ятні хрести й медалі з українською „тематикою”, як наприклад: про Берестейський мир, облога Пере-

мишля, облога Львова, Полтавська битва, яка представлена не лише московськими, але й шведськими тогочасними військовими відзначеннями і т. д. і т. д.

Про фаховість Побр. д-ра Ю. Подлуського в цій ділянці нумізматики найкраще говорить те, що він є довголітнім президентом Середне-Американського Т-ва Збирачів орденів і медалів, директором такого ж Т-ва цілої Америки, членом кількох стейтвонх т-в, членом Канадійського Т-ва Орденів і Медалів, членом Дослідження Орденів в Британії, членом інших подібних організацій в європейських державах, членом Українського Генеалогічного і Геральдичного Т-ва і співредактором міжнародного нумізматичного журналу в англійській мові „Медал Колектор”.

Напевно ніхто з нумізматів не відзначається такою ідейністю, патріотизмом і жертвенністю, а при тому й пристрастним захопленням цією справою. При своїй праці він все пам'ятає про проблему Української Визвольної Боротьби. За своїм фахом він є доктор нуклеарної медицини і радіолог.

У згаданому міжнародньому нумізматичному журналі він помістив низку своїх статтей-розвідок про українські військові відзначення. При тому він не лише описує їх вигляд, кольори, розміри і подає знімки як відзнак, так і дотичних грамот, але викладає докладно ідейні та історичні моменти з нашої Визвольної Боротьби, в пам'ять яких ті відзнаки було видано. Так він вже описав відзнаку битви під Бродами, Военний Хрест, Хрест Симона Петлюри, Кубанську відзнаку Степового Походу, Орден Залізного Хреста, Пропам'ятну відзнаку УГА, Хрести Легіону УСС. Тепер готує статті про Хрест Українського Козацтва, Хрест Карпатської Січі, відзнаку 6-ої дивізії, медалю Архистратига Михаїла, Хрест українського військового священика та про всі інші українські відзначення.

Д-р Ю. Подлуський брав участь у численних нумізматичних виставках, як місцевого чи крайового характеру, так і на виставках міжнароднього значення. Ми поцікавилися його дипломами про нагороди й премії з тих виставок, але їх така маса, що треба б було більше часу для їх студіювання. Взяли тільки верхню пачку тих актів і вже наскоро нарахували 18 найвищих нагород, з яких одна американська, що її присуджується тільки один раз, далі — 17 перших нагород і лише 3 — других нагород. Але, щоб мати уяву про успіхи д-ра Подлуського з його участі на тих виста-

вках, що він брав участь, ми попросили показати всі ті нагороди й премії. Вони творять цілий музей в його хаті. Нарахували ми понад 50 різних нагород у формі різних символічних фігур, статуєток і інших предметів, часто дорожчого виробу та в тому і золоті медалі. Тож не даром його вибрали в Америці президентом нумізматичного Т-ва і тим самим „заблюкували” від дальшого одержання найвищих та перших нагород при чергових виставках. Бо ж від 1970-го року його уповноважено організувати ті виставки або брати в них участь як репрезентант американського т-ва. Тому д-р Подлуський з джентельменських причин тепер не рефлектує на опінії експертів про його експонати, чи навіть часом їх і не виставляє і тим дає можливість одержувати перші нагороди іншим колегам, бо інакше через свою конкурентну перевагу і далі „не давав би ходу” іншим.

Обсяг нашого журналу не дає можливості зреферувати всю ту успішну участь нашого Побратима на численних виставках, на яких він пропагував, як українець, українську проблему визволення. Тому подамо інформації лише про дві такі спеціальні виставки, на яких наш Генеральний Осаула найяскравіше виявив свою службу тій Ідеї.

Це була виставка монет та банкнотів Центрального Американського нумізматичного Т-ва. Але на тій виставці був підвідділ орденів і медалів. І ось д-р Ю. П. виставив там частину своїх колекцій під гаслом: „Народи в бою проти комунізму”. Тут він в 5-х габльотках помістив збірку військових відзначень, виданих за боротьбу з московським комунізмом. Свою виставку він поділив на 4 періоди: Перша світова війна, Період між двома світовими війнами, Друга світова війна і Сучасні роки. Відзнаки були поділені по державах та детально описані. Тут, напевно вперше в історії цього роду виставок, було показано українські відзначення: хрести УССів, Української Галицької Армії, Залізний Хрест, Воєнний Хрест, кокарди на українських воєнних шапках, відзнака УПА, шиті „Броди”, відзнаки українських комбатантських організацій і інше.

Відвідувачі виставки що користались великим успіхом, познайомились із участю у збройній боротьбі українців проти комунізму. Можна було спостерігати, як у розмовах відвідувачів після огляду експонатів д-ра Ю. Сас-Подлуського творилась прихильна опінія про Україну. А треба сказати, що серед доброго елемента не лише великих нумізматів, але й представників інших інтелектуальних професій, що оглядали ці експонати, бували й такі,

що тільки тут побачили докази існування України і зрозуміли проблему нашої визвольної боротьби та відходили вже зі зміненими поглядами, прихильними в нашу користь.

Другий приклад заслуги д-ра Ю. Подлуського для нашої Справи при допомозі його участі на нумізматичній виставці була виставка міжнародного характеру орденів і медалів у Вашингтоні, в якій взяло участь 60 фахівців-колекціонерів. Пам'ятаючи, що виставка відбувалась у столиці країни, що є головною потугою в боротьбі з комуністичною загрозою, і що тут виставку відвідували політики й представники цілого світу, д-р Ю. П. виставив свої експонати знову під гаслом „Народи в боротьбі з комунізмом”. Над своїми габльотками різних антикомуністичних орденів і відзначень, а на першому місці — українських, він примістив мапу Європи і частин світу, зайнятих комуністичними силами. А над тим — символічний образ московського медведя. На мапі було зазначено простори, що ними володіла московська влада в 1919 році, і простори, на які поширилися її окупаційні впливи в теперішній час, включно до В'єтнаму.

Колекції д-ра Ю. П. користались великим заінтересуванням маси відвідувачів. Особливо гаряче їх вітала молодь. Виставку постійно охоронювала сильна варта, в складі якої були й недавно прибулі з В'єтнаму вояки. І дійсно було що тут розглядати, бо ж тут були представлені, крім українських відзначень, і відзначення за боротьбу проти комунізму всіх інших народів, включно з найновішим, в'єтнамським. До того всі ті відзначення було докладно пояснено від повідними написами.

Жюрі тієї виставки міжнародного значення, з усіх 24 премій-нагород, присуджених під різними аспектами оцінки, признало нашому нумізматові д-рові Ю. Подлуському **першу і найвищу нагороду** за все, що він виставляв та як оформив і поясняв. Ця премія уявляла із себе срібну велику тацу та окремо медаль з відповідними написами. Про успіх нашого заслуженого нумізмата та про значення й характер його виставлених експонатів появилось багато статей в американських часописах. Крім того ту виставку було показувано на телевізійних екранах. Під час тієї виставки д-р Ю. Подлуський зробив щедрі дарунки для нумізматичного відділу Інституту Смітсон в Вашингтоні, в якому торі відкрито відділ української нумізматики.

Для повноти характеристики чинності д-ра Ю. Подлуського ще додамо, що він далі поширює діязон своїх заінтересувань і вже

збирає не лише ордени, медалі й військові відзнаки, але й всі предмети, що документують мілітарний характер нашої боротьби за Волю і Державу.

Поза всім тим, Побратим Полк. д-р Ю. Подлуський виконує також конкретно приділені йому доручення й обов'язки в Генеральній Управі УВК. Це він остаточно оформив при виготовленню в нумізматичних фабриках і постачає для Головної Нагородної Ради запас Хрестів Українського Козацтва, а для Генеральної Канцелярії — запас Побратимських відзнак УВК.

В особі Побратима Ю. Подлуського маємо приклад систематичної фахової праці, як для внутрішніх справ УВК, так і для ширення Ідеї Української Визвольної Боротьби на міжнародньому форумі.

За його громадські заслуги на культурному полі Полк. д-р Юрій Подлуський дістав такі відзначення: він є лицарем Хреста Українського Козацтва, лицарем ордену Темпларів Єрусалиму, офіцером ордену Св. Лазаря Мальти та нагороджений „Ратним” пропам'ятним хрестом Короля Югославії Петра II-го.

Ант. Куш.



НЕВМИРУЩИЙ ДУХ КОЗАЦТВА

Дух Українського Вільного Козацтва (УВК) поволі, але впевнено охоплює все більше й більше українців у вільному світі. Зростання популярності козацького руху пояснюється його глибоконаціональним змістом, без будь-якого політичного або регіонального забарвлення.

Ідея козацтва народилася не в затишках кабінетів великих мислителів, незвичайних політиків, а в безкомпромісній боротьбі українського народу за своє право жити на своїх землях. Ідея козацтва — вільного народу, озброєного для охорони свого життя і своїх маєтностей, не штучно видумана, а виростає з вимог самого життя, культивувалася століттями і з ідеї перетворилася, переросла в духову прикмету, матеріалізувалася через спадковість в поколіннях.

Не так давно створено старанням п. М. Вищого і п. А. Андрушка 17-ту Станицю Українського Вільного Козацтва в Аделаїді. У своїх рядах вона нараховує 38 побратимів і посестр та прихильників. Дуже приємно бачити серед них вісім осіб юнацького віку; це свідчення того, що козак родиться козаком.

Станиця носить почесне ім'я ген.-хор. Тараса Чупринки.

7 січня ц. р. в день Різдва Христового управа Станиці організувала для своїх членів „вечір спільної ПРОСКУРКИ”. Зібралися в вишнєнятій залі Пласту в Сальсбурі. Автор цих рядків, як станичний капелян, прочитав молитви і поблагословив багату трапезу, приготовлену посестрами.

Приємно було відчувати, що жінки побратимів, не лише українського роду, а й англійки, і австралійки, і шотландки, й ірландки з гідністю почувать себе козачками, членами великої українсько-козацької родини і з того дуже горді.

Бажаю управі Станиці УВК в Аделаїді збільшувати свої ряди, виховувати молодь у козацькому дусі, навчати її володіти зброєю і... українською мовою, глибше знайомити з великими подвигами українського козацького народу.

Курінний капелян

прот. Н. Плічковський
(„Вільна Думка”, ч. 6, 6 лютого 1972,
Південна Австралія)



10-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТІВ В АВСТРАЛІЇ

1 листопада 1961 р. в Перті, Зах. Австралія, була заснована Організація Українських Комбатантів, головою якої було вибрано тоді теперішнього Отамана УВК Я. Різника. Хоч пізніше, кілька років тому, була заснована 7-ма станиця Українського Вільного Козацтва, всі Побратими влилися в УВК і так почали існувати дві організації разом. Це й спричинило те, що Побратими 7-ої Станиці УВК рішили

урочисто відзначити 10-ліття існування УК. Це принесло особливу приємність Отаманові Я. Різникові, який багато літ в своєму житті присвятив для праці організованого українського вояцтва.

7-го листопада 1971 р. на господарці Побратима Григорія і Посестри Юлії Липко зібрався Побратими з дружинами. Приємна запанувала атмосфера, яку доповнювала довколи-



Побратими члени станиці Українського Вільного Козацтва ч. 7 ім. Полк. Івана Богуна і Союзу Українських Комбатантів в Перт, Зах. Австралія, що творять одну організацію. Від ліва до права стоять: Хор. Василь Тимчук, Підхор. Володимир Будз, Сот. Микола Сірко, Кур. д-р Осип Менцінський; сидить: Пполк. Яків Різник; стоять: Пполк. Корнило Іван Медвідь, Кур. Осип Желіховський, Значк. Володимир Поповський і Бунч. Євген Дашкевич.

шня природа: зелений виноградник Побратима й Посестри і виноградники довколишніх фермерів Сван Валі. Все довкола пахло і ніби ділило смуток і радість пережитого.

Хоч кожному хотілося якнайскоріше згасити спрагу, почуття обов'язку для кожного колишнього вояка є найголовніше. Через те, свято розпочали офіційною частиною.

В офіційній частині прийняли участь: запрошений гість Полковник Потерейко, Отаман Станиці Я. Різник і Генеральний Осаул Військових Справ Генеральної Управи УВК Побратим К. Медвідь. Багато присутніх Побратимів дістали накази про підвищення в рангах. Особливою подією було нагородження Посестри Юлії Липко Хрестом Українського Козацтва.

А тоді взялися „за свої справи”: пити пиво, вино, горілку та споживати приготовані страви. В цій справі багато попрацював Побратим М. Сірко, а Посестра Юлія з Побратимом Григорієм постарались, щоб ні в кого горло не пересохло.

Хоч і добре гостювали, але не забули, що

Отаман Станиці УВК Я. Різник і Заступник Отамана д-р О. Менцінський відзначають свої уродини: Побратим Я. Різник — 67-ліття, а Побратим д-р О. Менцінський — 70-ліття. Щиро їх здоровили та бажали їм многая літа.

З цієї нагоди Курінному УВ в УВК д-рові О. Менцінському Отаман Станиці Я. Різник начепив нарукавну рангову відзнаку Курінного. Зворушений Побратим щиро дякував і закінчив спогадом з Визвольної Боротьби, коли його військовий командир, прощаючись, сказав, що український вояк, де б він не був, завжди мусить залишитись українським вояком. Ці слова й сьогодні світять йому дороговказом і будуть світити до кінця життя.

На згадку про таку дорогу й незабутню зустріч зробили кілька спільних фотографій.

Розходячись додому, щиро дякували господарям Посестрі й Побратимові Липко, що так гарно всіх привітали в своїй хаті.

(„Різдвяний Інформаційний Листок” 7-ої Станиці УВК і Союзу Українських Комбатантів в Перті, Західня Австралія. Число 12, січень 1972 року)

ВІСТІ З ПЕРТУ

РІЧНИЙ БАЛЬ

Українська Громада щороку в місяці жовтні влаштовує весняний баль. Цього року баль відбувся 22. 10., в Народньому Домі. Організував його Організ. Реф. Громади В. Матіяш, який зразково вив'язався зі свого завдання.

(В. Матіяш є членом УВК — прим. Ред. „У. К.”)

УВК і СУК

Українське вояцтво, згуртоване в 7-мій Станції УВК ім. полк. І. Богуна, 24 жовтня відзначило св. Покрови — патрона станиці — гарним концертом. Свято відкрив от. Я. Різник та мав рівночасно доповідь про полковника Івана Богуна. М. Сірко мав доповідь про Покров Пресв. Богородиці. Обидві доповіді добре опрацьовані й цікаві. Громадський хор під керівництвом п-ні Менцінської виконав три пісні: „Про Байду”, „Гей маршують вже повстанці” та „Думу про Почаївську Божу Матір”. Сольо виконали: д-р О. Менцінський та його дочка Зірка Дошак. Танцюристи під проводом п. Мельничука виконали 5 танців. З. Дошак при форт. супроводі п-ні Менцінської відспівала дві пісні: „Віє вітер” і „Києве мій”. На закінчення концерту Громадський хор під дириг. О. Менцінського виконав стрілецьку пісню „Ой видно село”. Заключне слово мав д-р Менцінський. По відспіванні нац. гімну відбулася товариська забава з танцями.

УФК „КИЇВ”

31 жовтня відбув свої річні збори в Нар. Домі УФК „Київ”. Зборами провадив І. Шорш. По звітах відбулася цікава дискусія. Вибрано нову управу. (До управи ввійшов член УВК І. Шорш, а до контр. комісії отаман ст. УВК Я. Різник. — Прим. Ред. „У. К.”)

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ УГ

Загальні Збори Української Громади відбулися 21 жовтня. Предсідником Зборів був Іг. Шорш, а секретарями: пп. М. Буткевич і М. Сірко. Збори привітали: СУ, УВК і СУМ. Звіти голови і референтів були надруковані в бюлетені. Дискусія над звітами пройшла спокійно. Добре, змістовне і патріотичне слово мов уступаючий голова, мгр Мандичевський, який, на жаль, через родинні справи відмовився очолити дальше нашу Громаду. Він був повних чотири роки головою. Його праця, громадська поведінка — заслуговують на повне признание та вдячність спільноти.

(Побратими: Шорш, Буткевич, Сірко і мгр Мандичевський є членами УВК. Татож до нової управи УГ обрано таких членів УВК: Матіяш, Буткевич, Різник і Сірко, а до контр. ком. — д-р Менцінський і Поповський. — Пр. Ред. „У. К.”)

ХОР „БАНДУРА”

Колишній диригент К. Уласевич у зв'язку з новою працею перестав провадити навчання. На прохання управи Громади погодився провадити хором д-р О. Менцінський. (Член УВК — прим. Ред. „У. К.”)

СПРОСТУВАННЯ

Члени УАЛІ протестують і заявляють, що ініціатором для оснування Інтернаціонального Комітету в Обороні В. Мороза був УАЛІ. Ініціатива добра річ, але в цьому випадку йдеться про працю самого Комітету, яку виконав майже сам голова Громади, мгр В. Мандичевський. (Член УВК — прим. Ред. „У. К.”)

Ці „Вісті з Перту” подав Е. Темник в часописі „Церква і Життя” ч. 25 з 12 грудня 1971, Західня Австралія. Ми подаємо їх у скороченню. — Редакція „У. К.”

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СТАНЦІ УВК ч. 12

В п'ятницю, 11 лютого відбулися загальні збори Станції УВК ч. 12 імені президента Карпатської України о. А. Волошина, в Едмонтоні.

Після відкриття сходин та відчитання протоколу з попередніх загальних зборів станичний повідомив, що наспіла сумна вістка про смерть бл. п. Володимира Гриньоха, значкового УВК, члена станиці ч. 14 в Нью-Йорку, зразкового патріота та члена багатьох українських організацій, що помер на 49-му році життя.

Друга сумна вістка із Валей (Ванкувер) повідомляла про смерть бл. п. Григорія Турка, підхорунжого УВК, члена станиці ч. 5, лицаря українських військових відзначень, діяльного члена УВК, члена Стрілецької Громади та філії УНО, що відійшов у вічність 13 грудня 1971 р., проживши 71 років свого трудолюбивого життя. Приявні на зборах члени УВК вшанували пам'ять померлих повстанців з місць та однохвилинною мовчанкою.

Відтак відчитано наказ Генеральної Управи УВК, в якому заторкнено справу організацій-

них змін в Едмонтоні та Західній Канаді. Військовий отаман ген. хорунжий УВК А. Кушнінський затвердив з днем 26 листопада 1971 р. нову станицю УВК при Обласному отаманові на Канаду-Захід під назвою: „Станиця УВК ч. 22 ім. отамана Богуслава Шашкевича” в Едмонтоні. Отаманом станиці ч. 22 затверджено сотника УВК інж. Василя Горбая.

Тим самим наказом, з уваги на довго тривалу недугу та на його прохання, звільнено від виконання обов'язків та зі становища Обласного отамана УВК на Західну Канаду полк. М. Ковальського, а також з тих же причин його заступника полк. Г. Турка.

Обом заслуженим побратимам висловив військовий отаман в імені служби козацькій ідеї щире подяку та признання за їхню довгорічну жертвенну працю. Зокрема подякував полк. М. Ковальському, що він, при важкому здоров'ю, заснував нову станицю УВК в Едмонтоні.

При цьому слід згадати, що оба згадані побратими полк. М. Ковальський та полк. Гр. Турко були відзначені почесним досмертним членством станиці ч. 12.

На становище Обласного отамана УВК на Західну Канаду призначив Військовий отаман сотника УВК інж. В. Горбая. Першим його заступником призначений полк. УВК Трохим Грінченко з Ванкувер-Валей, а другим інж. Володимир Папірчук з Калгарі, Алберта. Обласним писарем призначений значковий УВК Іван Ільків з Едмонтону.

Значковий УВК І. Воробець-Карпатський, як отаман станиці ч. 12, іменем усіх членів станиці склав новому Обласному отаманові градуляції з нагоди його призначення та щирі побажання успіхів у праці. Обл. отаман подякував за побажання й приобіцяв всіх старань для виповнення своїх обов'язків та завізвав усіх членів УВК до співпраці в службі козацькій ідеї.

З уваги на нове призначення побр. І. Ількова, новим скарбником станиці вибрано побр. Й. Юркова.

В дружній побратимській атмосфері закінчено ці ділові сходни едмонтонської станиці.

Для непоінформованих хочу подати коротко цілі й завдання УВК.

Українське Вільне Козацтво (УВК) не є прибудівкою ніякої існуючої партії, але стоїть на платформі співпраці з усіма українськими організаціями, крім комуністичних. Ідеологія УВК побудована на засадах та традиціях нашої козащини, на її відомій на весь світ козацькій славі, а примінена до наших часів з метою: створити вільну, соборну Україну, якої форму володіння вирішить свobodно вибраний парламент, що буде висловом

цілого українського народу. Членами УВК, як напів-військової, строго безпартійної організації, можуть стати, на основі обов'язуючого статуту, ті українці, що їх заяви будуть поручені управою даної станиці, прийнято обласним отаманом та затверджені Генеральною Управою УВК, яка руководиться при тому засадою якості, а не кількості членства. Слід завважити, що УВК має свої станиці не лише в Канаді та ЗСА, але теж в Німеччині, Англії та Австралії, а також осередки в стані організування в інших країнах.

Дуже цінним засобом ширення ідеології УВК є журнал-квартирник „Українське Козацтво”, видаваний Генеральною Управою УВК, якого досі появилося 19 чисел. Цей журнал дуже чепурного вигляду, друкує цікаві історично-військові статті, що подають часто зовсім невідомі, або відомі матеріали до історії козащини та наших визвольних змагань. Частина накладу редакція зберігає для бібліотек нашої батьківщини.

інж. В. Горбай

(„Українські Вісті” ч. 9. Едмонтон, березень 1972)

ПРО НАШ ЖУРНАЛ ШЕ І ШЕ ПИШУТЬ

„... Цікавий журнал „Українське Козацтво” одержую і завжди збираюся вислати даток на його потреби. Журнал цікавий, а його патріотичний напрямок мені дуже по душі. Це зокрема тепер, коли одна за другою публікація підлягає нездоровим впливам благовірства та наївності”.

Нарберч, Патагонія, ЗСА, 6 березня 1972.

Петро Стерчо (д-р філософії, проф. політ. економ. Дрексел університету)

* * *

„... Вітаю з випуском такого цікавого журналу, як „Українське Козацтво”, якого традиції є дуже цінні для нашої молоді. Може нам вдасться їх якимось культивувати в дитячому журналі в формі малюнків. Такий журнал тепер саме запроєктовано...”

Брюссель, 2. 3. 72.

Честь України — Готов боронити!

О. Коваль

(Центральна Управа СУМ)

КНИГИ, ЖУРНАЛИ, ЧАСОПИСИ

Книги

1. Д-р Петро Стерчо — „ДИПЛОМАТИЯ ПОДВІЙНОЇ МОРАЛІ”, англійською мовою. Видання Карпатського Дослідчого Центру, Нью-Йорк, 1971, ст. XXII і 495. Про цю книгу Лев Шанковський в журналі „Українська Книга” ч. 4 - 1971 пише, що вона є точною історією

Карпатської України в 1919-1939 роках і заслугоує на високу оцінку. Вона є цінним вкладом в українську історичну науку і незаступленим джерелом для всіх, що бажають вивчити найновішу історію Срібної Землі.

2. Ірина Книш — „НАПЕРЕДОДНІ 500-РІЧЧЯ КРИВАВОГО НАРОДОВБИВСТВА”. Накладом

автора. Вінніпег, 1969, ст. 16. Прецікава розвідка про знищення Москвою волі Великого Новгороду.

3. Д-р Юрій Книш — „КОРЕСПОНДЕНЦІЯ ЗМАГАНЬ” — англійською мовою. Вінніпег, 1971, ст. 20 дрібного друку про змагання за правду про Україну у виясненнях і відповідях.

Журнали

1. „РІЗДВЯНИЙ ІНФОРМАТИВНИЙ ЛІСТОК” станиці 7-ої Українського Вільного Козацтва і Союзу Українських Комбатантів у Перті, Західна Австралія. Ч. 12, січень 1972. Стор. 14.

2. „КАЗАЧЬЕ СЛОВО”, видання „Казачього Національного Представительства за рубежом”. Ч. 9, березень 1972, ст. 36 з прилогою копія мапи з 1300 р., видання в Амстердамі.

3. „МОЛОДА УКРАЇНА” — журнал Української Демократичної Молоді чч. 197-199, січень-березень 1972.

4. „Жіночий Світ” — видає Організація Українок Канади ім. Ольги Басарабової, Вінніпег, чч. 2-3, лютий-квітень 1972.

5. „ГУЦУЛІЯ” — ілюстрований кварталник

Конференції Гуцульських Т-в Америки й Канади, ч. 1 — зима 1972.

6. „ВІСНИК КАРПАТСЬКОГО СОЮЗУ в ЗСА” чч. 1-2, січень-березень 1972, Нью-Йорк.

7. „НОВИНКИ З ПАНСІОНУ ім. І. ФРАНКА в ТОРОНТО” чч. 7 і 8, грудень 1971-березень 1972. Журнал, що заслугоує подиву й глибокого признання для його видавців, а зокрема Редакційної Колегії, призначений для мешканців пансіону, старших віком людей.

8. „АБН-КОРЕСПОНДЕНЦІЕ” в англійській мові, орган Антибольшевиського Б'юро Народів. Ч. 1 - січень-лютий 1972.

9. „ХРОНІКА” Парафії Українського Православного Собору Св. Князя Володимира Великого в Чикаго. Ч. 18, квітень 1972.

ХТО ПОМАГАЄ ВИДАВАТИ НАШ КВАРТАЛЬНИК (Крім точних кольпортерів, передплатників і післяплатників)

ВИКАЗ ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД

від 1. березня до 30 квітня 1972 р. **Новий КНЯЖИЙ ДАР** зложив **Побратим Почесний Козак Василь Ємець** в сумі **100.00** доларів. (Разом з його попереднім даром 200.00 дол.).

(Це вже восьмий з черги такий щедрий дар, що його ми одержали на підтримку нашого журналу.)

Замість квітів на невідому могилу Мученика новітнього Кошового Війська Запорозького Героя зпоміж героїв, преславної пам'яті Полковника ПЕТРА БОЛБОЧАНА зложив Побратим Р. Федорович 5.00 дол.

З нагоди Свят Воскресіння Христового:

М. Лепак 50.00 дол., Ів. Стецькович 5.00, о. М. Глинський 5.00, о. М. Коханський 5.00, Іл. Кридовецький 5.00, М. Рикура 2.00, К. Черевченко 10.00, О. Семотюк 5.00, о. Г. Сіваченко 5.00.

Інші дари:

Т. Бабюк 4.00, П. Багрій 2.00, О. Се-

мотюк 15.00, В. Приступа 5.00, д-р Р. Драйцьовський 3.00, П. Гобил 4.00, М. Уркович 5.60, інж. А. Льницький 5.00, полк. М. Янов 10.00, П. Ярмук 3.00, Ів. Гнойовий 5.00, К. Черевченко 3.00, С. Гнатковський 2.00, М. Лесів 3.00, Т. Андрушко 1.00, М. Висоцький 1.00, О. Горгула 0.50, П. Коцюрuba 3.00, І. Коваль 2.00, М. Добриденко 1.00, С. Сідельник 1.00, Станиця УВК ч. 17 ім. Ген Тараса Чупринки 5.00, с. Ю. Гулей 10.00, д-р Ю. Рабій 5.00, інж. В. Горбай 5.00, Ів. Ільків 5.00, Я. Чернявський 1.00, К. Яворівський 0.75, полк. П. Смородський 1.00, М. Грицюк 2.00, М. Миронюк 1.00, Б. Мудрий 2.25, Ів. Сарвадій 10.00, М. Бурда 5.00, інж. А. Гарасовський 5.00, Катерина Шашкевич 5.00, М. Козленко 1.00, К. Тжепель-Елліс 4.00, полк. В. Солонар 4.00.

РАЗОМ ЗА ДВА МІСЯЦІ дол. 348.10.

Всім ВШановним жертводавцям широко-сердечне побратимське спасибі!
Редакція і Адміністрація «У. К.»

Карпатської України в 1919-1939 роках і заслугоує на високу оцінку. Вона є цінним вкладом в українську історичну науку і незаступленим джерелом для всіх, що бажають вивчити найновішу історію Срібної Землі.

2. Ірина Книш — „НАПЕРЕДОДНІ 500-РІЧЧЯ КРИВАВОГО НАРОДОВБІВСТВА”. Накладом

автора. Вінніпег, 1969, ст. 16. Прецікава розвідка про знищення Москвою волі Великого Новгороду.

3. Д-р Юрій Книш — „КОРЕСПОНДЕНЦІЯ ЗМАГАНЬ” — англійською мовою. Вінніпег, 1971, ст. 20 дрібного друку про змагання за правду про Україну у вясненнях і відповідях.

Журнали

1. „РІЗДВЯНИЙ ІНФОРМАТИВНИЙ ЛИСТОК” станиці 7-ої Українського Вільного Козацтва і Союзу Українських Комбатантів у Перті, Західня Австралія. Ч. 12, січень 1972. Стор. 14.

2. „КАЗАЧЬЕ СЛОВО”, видання „Казачього Національного Представительства за рубежом”. Ч. 9, березень 1972, ст. 36 з прилогою копія мапи з 1300 р., видання в Амстердамі.

3. „МОЛОДА УКРАЇНА” — журнал Української Демократичної Молоді чч. 197-199, січень-березень 1972.

4. „Жіночий Світ” — видає Організація Українок Канади ім. Ольги Басарабової, Вінніпег, чч. 2-3, лютий-квітень 1972.

5. „ГУЦУЛЯ” — ілюстрований кварталник

Конференції Гуцульських Т-в Америки й Канади, ч. 1 — зима 1972.

6. „ВІСНИК КАРПАТСЬКОГО СОЮЗУ в ЗСА” чч. 1-2, січень-березень 1972, Нью-Йорк.

7. „НОВИНКИ З ПАНСІОНУ ім. І. ФРАНКА в ТОРОНТО” чч. 7 і 8, грудень 1971-березень 1972. Журнал, що заслугоує подиву й глибокого признання для його видавців, а зокрема Редакційної Колегії, призначений для мешканців пансіону, старших віком людей.

8. „АБН-КОРЕСПОНДЕНЦЕ” в англійській мові, орган Антибольшевицького Б'юро Народів. Ч. 1 - січень-лютий 1972.

9. „ХРОНІКА” Парафії Українського Православного Собору Св. Князя Володимира Великого в Чикаго. Ч. 18, квітень 1972.

ХТО ПОМАГАЄ ВИДАВАТИ НАШ КВАРТАЛЬНИК (Крім точних кольпортерів, передплатників і післяплатників)

ВИКАЗ ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД

від 1. березня до 30 квітня 1972 р. **Новий КНЯЖИЙ ДАР** зложив **Побратим Почесний Козак Василь Ємець** в сумі **100.00** доларів. (Разом з його попереднім даром 200.00 дол.).

(Це вже восьмий з черги таких щедрий дар, що його ми одержали на підтримку нашого журналу.)

Замість квітів на невідому могилу Мученика новітнього Кошового Війська Запорозького Героя зпоміж героїв, преславної пам'яті Полковника ПЕТРА БОЛБОЧАНА зложив Побратим Р. Федорович 5.00 дол.

З нагоди Свят Воскресіння Христового:

М. Лепак 50.00 дол., Ів. Стецькович 5.00, о. М. Глинський 5.00, о. М. Коханський 5.00, Іл. Кридовецький 5.00, М. Рикюра 2.00, К. Черевченко 10.00, О. Семотюк 5.00, о. Г. Сіваченко 5.00.

Інші дари:

Т. Бабюк 4.00, П. Багрій 2.00, О. Се-

мотюк 15.00, В. Приступа 5.00, д-р Р. Дrajньювський 3.00, П. Гобил 4.00, М. Уркович 5.60, інж. А. Ільницький 5.00, полк. М. Янов 10.00, П. Ярмач 3.00, Ів. Гнойовий 5.00, К. Черевченко 3.00, С. Гнатковський 2.00, М. Лесів 3.00, Т. Андрушко 1.00, М. Висоцький 1.00, О. Горгула 0.50, П. Коцюруба 3.00, І. Коваль 2.00, М. Добриденко 1.00, С. Сідельник 1.00, Станиця УВК ч. 17 ім. Ген Тараса Чупринки 5.00, с. Ю. Гулей 10.00, д-р Ю. Рабій 5.00, інж. В. Горбай 5.00, Ів. Ільків 5.00, Я. Чернявський 1.00, К. Яворівський 0.75, полк. П. Смородський 1.00, М. Грицюк 2.00, М. Миронюк 1.00, Б. Мудрий 2.25, Ів. Сарвадій 10.00, М. Бурда 5.00, інж. А. Гарасовський 5.00, Катерина Шашкевич 5.00, М. Козленко 1.00, К. Тжепель-Елліс 4.00, полк. В. Солонар 4.00.

РАЗОМ ЗА ДВА МІСЯЦІ дол. 348.10.

Всім ВШановним жертводавцям широко-сердечне побратимське спасибі!
Редакція і Адміністрація «У. К.»